

ODLAR YURDU UNİVERSİTETİ

“Humanitar, Təhsil və Dillər” fakültəsi

“Dillər” kafedrası

Bakalavriat səviyyəsinin 050215– “Tərcümə” ixtisası üzrə

TƏHSİL PROQRAMI

Bakı - 2020

ODLAR YURDU UNİVERSİTETİ

**Bakalavriat səviyyəsinin
050215– “Tərcümə” ixtisası üzrə**

TƏHSİL PROQRAMI

Təhsil proqramı Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin F- 370 nömrəli 13.08.2020-ci il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmiş bakalavriat səviyyəsinin 050215–“Tərcümə” ixtisası üzrə Təhsil Proqramı əsasında hazırlanmış, Odlar Yurdu Universitetinin Elmi Şurasının 03.09.2020-ci il tarixli (protokol №1) iclasında təsdiq edilmişdir.

1. İxtisasın pasportu

050215-“Tərcümə” ixtisası iki dil arasında tərcümə işini öyrənir. Verbal ünsiyyətin formasına görə tərcümə şifahi və yazılı olur. Şifahi tərcümənin ardıcıl, sinxron və pıçılıtlı ilə kimi növləri var.

Ardıcıl tərcümə- tərcüməçi danışanın nitqinə bir neçə dəqiqə qulaq asır, qeydlər götürür, sonra isə həmin hissəni tərcümə edir.

Sinxron tərcümə- tərcüməçi onun üçün nəzərdə tutulmuş köşkdə oturaraq, qulaqcıq vasitəsilə nətiqi dinləyir və eyni zamanda tərcümə mətnini qarşısındakı mikrofona danışır.

Pıçılıtlı tərcümə- sinxron tərcümənin bir növüdür. Ancaq tərcüməçi bu işi yerinə yetirdikdə tərcüməçi köşkündə yox, öz müştərisinin yanında duraraq danışanın fikirlərini hədəf dildə onun qulağına pıçıldayır.

Tərcümə” ixtisası üzrə təhsil alan tələbə terminalogiyanı bilir və dünya bilgisinə malik olur, texniki vasitələrdən maksimum istifadə edir, bilmədiyi ayrı-ayrı sözlərə vaxt ayırmaqla diqqətini əsas məsələdən yayındırmamalı, mümkün qədər sadə, qısa cümlələr işlədir.

2. Ümumi müddəalar

2.1 Bakalavriat səviyyəsinin **“050215 Tərcümə (dillər üzrə)”** ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra ixtisas üzrə Təhsil Proqramı) “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də “Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) Təsnifatına uyğun hazırlanmışdır.

2.2 Tədris proqramının məqsədləri:

Tərcümə ixtisasının məqsədi tələbələrə tərcümə biliklərin niyə bəşəriyyət üçün zəruri olduğunu anlamağa həvəsləndirməkdir. Davamlı bir proses olaraq ölkələr arasında siyasi sərhədlər qaldırılır, qloballaşan ölkələrin sayı da artır. Bu səbəbdən tərcümə qlobal perspektivdə başa düşülməsi daha böyük tələbə çevrilir. Bu nöqtəyi-nəzərdən hərəkət etməklə kurslar bu perspektivə uyğun təşkil edilir və təklif olunan kurslar iki kateqoriyaya bölünür; burada birinci kateqoriyada məqsəd tələbələrə tərcümə nəzəriyyəsinin əsaslarını, ikincisi isə tərcümənin qlobal dinamizmini öyrətməkdir.

- İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübə keçmə, işə düzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirir;

- Tələbələrə və işəgötürənləri məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri bərdə məlumatlandırmaq;

- Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.

2.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və **050215 - “Tərcümə”** ixtisası üzrə bakalavr hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.

2.4. Tələbənin 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadankənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

3. Məzunun kompetensiyaları

3.1 Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnir:

- İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;(ÜK-1)
- İxtisası üzrə ən azı bir xarici dildə kommunikasiya bacarıqlarına;(ÜK-2)
- Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma bacarıqlarına; (ÜK-3)
- Milli dövlətimizin qarşılaşdığı təhdidləri və çağırışları müəyyən etmə qabiliyyətlərinə; (ÜK-4)
- İş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək bacarığına; (ÜK-5)
- Komandada iş, problemin həllinə ortaq yaşamağa nail olmaq qabiliyyətinə; (ÜK-6)
- Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək qabiliyyətinə və uğur qazanmaq iradəsinə; (ÜK-7)
- Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək qabiliyyətinə; (ÜK-8)
- Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına; (ÜK-9)
- Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirilmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyətinə; (ÜK-10)
- Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də vətəndaş şüuruna və etik yaşamağa, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına; (ÜK-11)
- Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına; (ÜK-12)
- Sistemli düşünə bilmək, sistemləri təhlil edərək elementlər arasında əlaqələri aşkarlayıb dərk etmək, müxtəlif sahələrdə və fərqli səviyyələrdə sistemli əlaqə prinsiplərini dərk etmək, qeyri-müəyyən şəraitdə fəaliyyət göstərmək səriştəsi; (ÜK-13)
- Strateji baxış formalaşdırmaq, fəaliyyətin mümkün nəticələrini görə bilmək (mümkün, ehtimal edilən və arzu olunan), dərk etmək və qiymətləndirmək qabiliyyəti, fəaliyyətin gələcəyi haqqında aydın fikirə malik olmaq, risk və baş verə biləcək dəyişiklikləri nəzərə almaq, qərarların qəbulunda yenilikçi və yaradıcı olmaq bacarığı; (ÜK-14)
- Başqalanna qulaq asmaq, dinləmək, onların ehtiyaclarını, hərəkətlərini anlamaq, fikirlərini öyrənmək, yaranan münaqişələri həll etmək, problemlərin həllinə yönəlik kollektiv əməkdaşlıqda iştirak və fərqli yaşamalardan istifadə bacarığı; (ÜK-15)
- Qəbul edilmiş norma, yanaşma və fikirləri tənqidi təhlil etmək, öz baxışlarına və

fəaliyyətinə tənqidi yanaşmaq, cəmiyyətdə öz rolunu tənqidi qiymətləndirmək bacarığı. (ÜK-16)

3.2 Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalarına yiyələnir:

- Azərbaycan dilini mükəmməl bilərək ixtisası üzrə öyrəndiyi xarici dilin leksik, qrammatik, sintaktik qaydalarını tərcümə prosesində tətbiq etmək bacarığına; (PK-1)
- Tərcümə sahəsində əldə etdiyi nəzəri bilikləri gələcək elmi fəaliyyətdə tətbiq etmək bacarığına; (PK-2)
- Müvafiq tərcümə bazarına uyğun olaraq peşəkar tərcüməçi bacarığına; (PK-3)
- İxtisası üzrə öyrəndiyi xarici dildə şifahi və yazılı kommunikasiya bacarığına; (PK-4)
- İxtisası üzrə öyrəndiyi xarici dildən Azərbaycan dilinə və əksinə şifahi tərcümə bacarığına; (PK-5)
- İxtisası üzrə öyrəndiyi xarici dildən Azərbaycan dilinə və əksinə yazılı tərcümə bacarığına; (PK-6)
- İxtisası üzrə öyrəndiyi xarici dildən yazılı mətni şifahi tərcümə etmək bacarığına; (PK-7)
- Peşəkar tərcüməçiyə zəruri olan keyfiyyətləri fəaliyyətində tətbiq etmək bacarığına; (PK-8)
- İxtisası üzrə tərcümə etdiyi ölkənin dili, siyasi quruluşu, mədəniyyəti, ədəbiyyatı, tarixi, coğrafiyası, iqtisadiyyatı haqqında biliklərə yiyələnərək, tərcüməçilik fəaliyyətində istifadə etmək bacarığına; (PK-9)
- Memo Q, Tradus və s. kompyuter proqramlarının köməyiylə tərcümə bacarığına; (PK-10)
- Ardıcıl tərcümə zamanı qeydgötürmə texnikasını tətbiq etmək bacarığına; (PK-11)
- Tərcüməçi kimi ictimai-siyasi, hüquqi-inzibati, tibbi, iqtisadi və s. sahələrdə yenilikləri daim izləmək, informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması mexanizmlərini bilmək və istifadə etmək bacarığına; (PK-12)
  - ixtisas dilində rəsmi sənədlər, CV, ticarət və işgüzar yazışmaları, müraciət məktublarını akademik yazı qaydalarına uyğun tərtib etmək və tərcümə prosesində tətbiq etmək bacarığına; (PK-13)
- İkinci xarici dildə şifahi və yazılı kommunikasiya bacarığına; (PK-14)
- Hər hansı bir mövzu üzrə xarici dildə ünsiyyət qurmaq, iki və ya daha çox işçi dildən istifadə etməklə danışıqlar aparmaq, simpozium, konfranslarda və bu tipli digər tədbirlərdə tərcümə etmək, ani olaraq bir işçi dilindən digərinə keçmək, görüşlər və müxtəlif tədbirlər zamanı ardıcıl və sinxron tərcüməni həyata keçirmək bacarığına; (PK-15)
- Tərcüməni bütün qrammatik və stilistik normalara uyğun olaraq həyata keçirmək vərdişlərinə; (PK-16)
- Sürətlə dəyişən və yeniləşən dünyada ən yeni və müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının, informasiya-məlumat bazalarının mənimsənilməsi, peşəkar tərcüməçinin fəaliyyətində tətbiq olunması məqsədilə mütəmadi olaraq özünü təhsil, əlavə təhsil proqramlarından yararlanmaq, o cümlədən, əmək bazarının tələbatına uyğun

olaraq xarici və yerli baza-ixtisas müəssisələrində ixtisasdəyişmə, stajkeçmə və sair tədbirlərə vaxtında və məqsədli şəkildə cəlb olunmaq bacarığına.(PK-17)

-Karyera barədə ilkin anlayışları, karyera inkişaf fəaliyyətlərini, iş müsahibəsinə hazırlıq prosedurlarını və müsahibə texnikalarını bilmək, karyera yol xəritəsinin tərtib olunmasını və texnikaları, iradə, motivasiya və pozitiv düşüncə, işgüzar etika, iş axtarma strategiyaları, eləcə də iş üçün müraciət qaydalarını, peşəkar CV, rezüme, istək və tövsiyə məktublarının hazırlanmasını bacarmaq; (PK-18)

-Vaxtın effektiv idarə edilməsini, stres menecmentini, kreativ, tənqidi və analitik düşüncə formalarını bilmək, problem həll etmə və qərarvermə texnikalarına, natiqlik bacarıqlarına sahib olmaq, eləcə də komanda işinin qurulmasını bilmək və liderlik prinsiplərinə yiyələnmək; (PK-19)

-Layihələrin hazırlanması idarə edilməsində iştirak etmək və digər çox istifadə olunan proqram təminatlarından istifadəni bacarmaq, iş həyatında şifahi və yazılı kommunikasiya vasitələrindən istifadə etməyi bacarmaq; (PK-20)

-Media materialları ilə işləmək, müəyyən mövzular üzrə araşdırmalar aparmaq, faktiki materialları toplamaq, ümumiləşdirmək, nəticə çıxarmağı bacarmaq; (PK-21)

4. Təhsil Proqramının strukturu

4.1 “050215 Tərcümə (dillər üzrə)” ixtisası üzrə Təhsil Proqramı 240 (4 il) AKTS kreditindən ibarətdir. Kreditlər aşağıdakı şəkildə bölüşdürülür:

Fənlərin sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
1	Ümumi fənlər	30
1.	<p>Azərbaycanın tarixi</p> <p>Bu fənn Azərbaycanın müasir dövlətçilik ənənələrinin yaranmasını, mərhələlərini, formalaşmasını və inkişafını öyrənir, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin güclənməsində siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolunu təhlil və tədqiq edir. Tələbələrimizdə vətənpərvərlik hissini aşılamaq üçün müxtəlif tarixi mərhələlərdə yaranmış dövlətlərin siyasi tarixi, ayn-ayrı şəxsiyyətlərin qəhrəmanlıq nümunələri tarixi faktlar əsasında şərh olunur. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil edilir. Əsas məqsəd tələbələrdə geniş dünyagörüşünün, vətən sevgisinin, tarixi hadisələri analitik təhlil etmə qabiliyyətinin və hadisələrdən, siyasi proseslərdən düzgün nəticə çıxarmaq qabiliyyətini formalaşdırmaqdan ibarətdir.</p>	5
2.	<p>Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya</p> <p>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</p>	4

3.	<p>Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya</p> <p>Bu fənn çərçivəsində tələbələrə ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.</p>	15
4.	<p>Seçmə fənlər (Seçmə fənlər ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir. İxtisasın spesifikasiyasından asılı olaraq seçmə fənlərə əlavələr edilə bilər.)</p>	6
4.1.	<p>Fəlsəfə</p> <p>Bu fənn fəlsəfənin yaranması və inkişafının əsas mərhələləri, varlıq haqqında fəlsəfi təlim, materiya anlayışı. Müasir elm materiyanın quruluşu haqqında, hərəkət. Məkan və zaman, dialektikanın əsas qanunları və kateqoriyaları, fəlsəfədə şüur problemi, insanın fəlsəfi anlamı, təbiət və cəmiyyət, idrak və onun strukturu, elmi idrak və onun metodları, yaradıcılıq və intuisiya, elmin etikası, sosial idrakın spesifikasiyi. Cəmiyyət özüinkişaf edən sistemdir, ictimai həyatın əsas sferaları. İqtisadi həyatın fəlsəfi səpkisi, cəmiyyətin sosial sferası, siyasi həyatın fəlsəfi təhlili, cəmiyyətin mənəvi həyatı, tarixi prosesin subyektləri və hərəkətverici qüvvələri, mədəniyyət və sivilizasiya, şəxsiyyət və sosial dəyərlər təhlil və tədqiq edilir.</p> <p>Sosiologiya</p> <p>Bu fənn sosial hadisələri və prosesləri bütöv sosial sistem olan cəmiyyət kontekstində nəzərdən keçirir, sosiologiyanın strukturunu, predmetini, metodologiyasını, metodlarının xüsusiyyətlərini, müasir sosioloji biliyin nəzəri səviyyələrini, eləcə də xüsusi sosioloji konsepsiyaların rəngarəngliyini təhlil və tədqiq edir. Bu sahədə elmi axtarışların mümkün perspektivlərini öyrənir.</p>	

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və hüququn əsasları

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan dövlətinin konstitusiyaya statusu, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlığı, insan və vətəndaş hüquqları, azadlıqları və vəzifələri, dövlət hakimiyyəti, Konstitusiyaya əsasında hakimiyyətin bölünməsi, qanunvericilik hakimiyyəti, icra hakimiyyəti və onun orqanları, məhkəmə hakimiyyəti, onun quruluşu və sistemi, əmək hüququnun əsasları, mülki hüququn əsasları, ailə hüququnun əsasları, cinayət hüququnun əsasları.

Məntiq

Məntiq fənni insana imkanları obyektiv qiymətləndirməyə, tez və düzgün qərar verməyə, fikirləri aydın şəkildə ifadə etməyə, həmsöhbəti düzgün arqumentlərdən istifadə edərək inandırmağa, qeyri-müəyyən vəziyyətlərdən uzaq olmağa kömək edir. Bu fənn məntiqi düşünmə qabiliyyətini qiymətləndirir, məntiqi qanunauyğunluqları qavramaq və tətbiq etmək bacarığını ölçür və müxtəlif sahələrdə məlumat fondunun nə qədər zəngin olduğunu öyrənməyə imkan verir.

Etika

Bu fənnə etik fikir, onun təkamülünün əsas mərhələləri: Qədim Hindistan və Çində etik fikir, antik dövrdə etik fikir, orta əsrlər və yeni etik fikir. Azərbaycanda etik fikir, islam etikas, əxlaqın mahiyyəti və əsas funksiyaları, əxlaq və ictimai şüurun digər formaları, əxlaqi şüur və fəaliyyət, etikanın əsas kateqoriyaları: xeyir və şər, borc və vicdan, şərəf və ləyaqət, xoşbəxtlik və həyatın mənası, tətbiqi etika və peşə etikas haqqında məlumat verilir.

Tərcümə ixtisasında informasiya texnologiyalarının tətbiqi

Müasir dövrdə Tərcümə fəaliyyətini avtomatlaşdırmaq və praktik tətbiqini öyrənmədən bu ixtisasda fəaliyyət göstərmək mümkün deyil. İnformasiya texnologiyalarından istifadə etməklə elmi və texniki mətnlərin tərcüməsi və texniki resurslardan tam şəkildə istifadə edilmə öyrənilir. İnformasiya sistemlərinin texniki və proqram vasitələrini öyrənmək, o cümlədən, müasir ofis proqramlarından səmərəli istifadə bacarığının öyrədilməsi bölmənin əsas məzmununa daxil edilir. Bölmə kompüter şəbəkələrində və informasiya emalının baza texnologiyalarında səmərəli işləmək bacarıqlarını da öyrədir. Dil və tərcümənin birgə tədrisi metodları ("Peşəkar ünsiyyət sahəsində tərcüməçi" proqramı, ingilis dili) öyrənilərkən informasiya texnologiyalarının tətbiqi yüksək şəkildə öyrənilir. Tərcümə nəzəriyyəsinin əsasları, Tərcümə səriştəsinin konseptual komponenti, Tərcümə edilmiş mətnin linqvistik tərtibatı problemləri, Tərcümə səriştəsinin texnoloji komponenti, tərcümədə məzmunun ötürülməsi və Optimal tərcümə həlli üsulları mənimsənilir. Maşın tərcüməsi və onun funksiyaları öyrənilir.

İnformasiyanın idarə edilməsi

İnformasiyanın idarə edilməsi fənni İKT baza kompyuter bilikləri fənninin davamı olaraq tədris edilir. Fənnin tədrisində əsas məqsəd - İKT baza kompüter bilikləri fənnində öyrənilənlərin tətbiqi ilə tanış olmaq, informatlaşmış cəmiyyət dövründə müasir informasiya texnologiyalarının tətbiq sahələrini öyrənmək və onları düzgün tətbiq edə bilməkdir. Belə ki, burada dövlət idarəçiliyində, iqtisadiyyatda, bank və turizm sektorunda, biznes sahəsində informasiya texnologiyalarının rolu, həmçinin bulud texnologiyaları, onun tətbiqləri və modelləri haqqında məlumat verilir.

Politologiya

Politologiya siyasət haqqında elmdir. Siyasi fikrin inkişafının əsas mərhələləri. Azərbaycanın siyasi fikrinin inkişaf mərhələləri. Siyasət cəmiyyətin tənzimləyici, təşkilədi və nəzarətedici funksiyasıdır. Siyasi hakimiyyət və onun daşıyıcıları. Siyasi elita. Siyasi sistem nəzəriyyəsi. Siyasi rejimlər. Siyasi partiyalar və partiya sistemləri. Demokratiya: əsas təsisatlar. Parlament başlıca demokratik təsisatdır. Seçki sistemləri. Dövlət başlıca siyasi təsisatdır. Siyasi şüur və siyasi ideologiya. Siyasi mədəniyyət. Vətəndaş cəmiyyəti. Dünya siyasəti nəzəriyyəsi və beynəlxalq siyasi münasibətlər. Modernləşdirmə konsepsiyası siyasi inkişafın nəzəri modeli kimi. Siyasi texnologiyalar. Siyasi tədqiqatlar və siyasi təhlil. Siyasi qərarların qəbulu. Beynəlxalq münasibətlərin politologiyası. Beynəlxalq siyasətin qlobal problemləri. Dövlətin xarici siyasət fəaliyyəti.

Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş

Sahibkarlıq mühiti və rəqabəti, kiçik və orta sahibkarlıq, sahibkarlıq fəaliyyətində vergiqoyma, qiymət siyasəti, menecment və marketing sistemi. Biznesin təşkilatı- hüquqi formaları. GZİT təhlil, sahibkarlığın xarici və daxili mühiti. Kommersiya, maliyyə, məsləhət, istehsal sahibkarlığı. Uçot, yenidən bölüşdürmə, stimullaşdırıcı, balanslaşdırıcı və istehsalın yerləşdirilməsi.

3**İxtisas fənləri****120**

5	<p>Tələffüz və şifahi nitq vərdişləri</p> <p>Bu fənn ixtisas dilinə aid səs və hərf sisteminin, normativ qrammatikanın, müxtəlif situasiyalarda danışıq üçün lazım olan normativ leksikanın tələbələr tərəfindən mənimsənilməsinə xidmət edir. Fənnin əsas məqsədi tələbələrə ixtisas dilinin fonetik sistemi və fonemləri haqqında geniş məlumat verməklə yanaşı, şifahi nitq vərdişlərini inkişaf etdirməkdən ibarətdir. Fənnin tədrisi zamanı mənimsənilmiş leksik bazanın əsasında oxu və şifahi nitq vərdişlərinin inkişafına yardımçı olan müxtəlif tapşırıqlar yerinə yetirilir. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr ixtisas dilində olan mətnləri düzgün tələffüz etmək, özünü sərbəst şəkildə təqdim etmək, sərbəst danışmaq, interaktiv metodların köməyi ilə mətnlər qurmaq, ünsiyyət yaratmaq, eşitdiyini anlamaq, eyni zamanda, söz, cümlə vurğusuna, intonasiyaya ciddi fikir verməklə, kontekst və situasiyalardan çıxış edərək informasiyanı dekodlaşdırmaq bacarığına yiyələnirlər.</p>	20
6	<p>Tərcüməçinin oxu vərdişləri</p> <p>Xarici dillərin tədrisi prosesində oxu vərdişlərinin formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi baxımından bu fənn mühüm rol oynayır. Fənnin məqsədi hədəf dildə istənilən mövzuda kontekst yönümlü mətnlər vasitəsilə oxu qaydalarını təkmilləşdirərək, tələbələrin ixtisas dilində oxu və anlama bacarıqlarını artırmaq, leksik bazalarını zənginləşdirməkdən ibarətdir. Oxuyub anlama və oxu sürətinin vəhdətindən təşkil olunan səlis oxu vərdişinin inkişaf etdirilməsi baxımından bu fənnin tədrisi zamanı “skimming” və “scanning” kimi müxtəlif oxu texnikalarından istifadə olunur. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr xarici dildə müxtəlif sahələrə aid olan mətnləri ixtisas dilinin orfoepik qaydalarına uyğun, leksik bazaya, söz, cümlə vurğusuna, intonasiyaya ciddi fikir verməklə rəvan şəkildə ifadə etmək vərdişlərinə və oxuduqlarını düzgün interpretasiya etmək bacarığına nail olurlar.</p>	12
7	<p>Tərcüməçinin yazı vərdişləri</p> <p>Xarici dillərin tədrisi prosesində yazı vərdişlərinin formalaşdırılması və inkişaf etdirilməsi baxımından bu fənn tələbələrə hədəf dildə istənilən mövzuda müəyyən yazı qaydalarını, müxtəlif məzmunlu mətnlərin səciyyəvi özəlliklərini öyrədir. Fənnin əsas məqsədi tələbələrə xarici dilin qrammatik yazı qaydalarını öyrədən, tədrisin bakalavriat səviyyəsində xarici dilə mükəmməl yiyələnmiş gələcək tərcüməçi mütəxəssislər üçün baza bilikləri yaratmaqdan ibarətdir. Fənnin tədrisi zamanı tələbələr xarici dildə fikirlərini yazılı şəkildə sərbəst ifadə etməyi, müxtəlif növ məktubları aydın və səlis dildə yazmağı, CV-ləri düzgün şəkildə doldurmağı öyrənir və bu zaman geniş lüğət ehtiyatına malik olurlar. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr ixtisas dilində orfoqrafik qaydalara uyğun olaraq sərbəst yazmaq, müxtəlif növ yazışmaları tərtib etmək, qrammatik qaydalara uyğun esselər yazmaq, fikirlərini dəqiq çatdırmaq üçün yazı zamanı üslubu və strukturu düzgün seçmək bacarığına yiyələnirlər.</p>	12

8	<p>Peşəkar tərcümənin əsasları</p> <p>Bu fənn tələbələrə peşəkar tərcümənin mahiyyətini, onun qeyri-peşəkar tərcümədən fərqini, bir fəaliyyət sahəsi kimi peşəkar tərcüməçiliyə qoyulan tələbləri müəyyən edir. Fənnin əsas məqsədi tərcümə prosesində meydana çıxan problemləri üzə çıxarmaq, qarşıya qoyulan vəzifələri yerinə yetirmək üçün gələcək tərcüməçilərə lazımı bacarıq və vərdişləri aşılamaqdan ibarətdir. Fənnin tədrisi zamanı təcümə nəzəriyyəsinə aid olan terminlərin fəal istifadəsinə yer verilir. Bu fənnin tədrisi sayəsində tələbələr tərcüməçilik, tərcümə məktəbləri, peşəkar tərcümənin və tərcüməçinin cəmiyyətdəki rolu, tərcümə prosesi, tərcüməçiyə lazım olan keyfiyyətlər, tərcüməçi və dilmanc fəaliyyətinin etik qaydaları, tərcümədə lüğətlərdən istifadə ilə bağlı ümumi biliklərə yiyələnirlər.</p>	4
---	--	---

9	<p>Xarici dil</p> <p>Bu fənn ixtisas dilindən əlavə ikinci xarici dilin öyrənilməsinə xidmət edir. Fənnin tədrisi İkinci xarici dil sisteminin öyrənilməsinə və dil bacarıqlarının əldə olunmasına nail olmaq üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Fənnin tədrisi zamanı tələbələrdə ikinci xarici dil biliklərini formalaşdırmaq üçün müxtəlif növ tapşırıqlardan istifadə olunur. Fənnin məqsədi tələbələrdə ikinci xarici dilin müxtəlif səviyyələri üzrə tələbələrə baza bilikləri verməkdən ibarətdir. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr ixtisas dilindən əlavə ikinci xarici dil platformasından əldə etdikləri baza bilikləri əsasında çox da mürəkkəb olmayan mətnləri tərcümə etmək, ünsiyyət qurmaq bacarığına yiyələnirlər.</p>	
10	<p>Tərcümə və müqayisəli üslubiyyat</p> <p>Bu fənn funksional istiqamət baxımından müqayisəli üslubiyyat ilə tərcümə arasındakı əlaqəni əks etdirir. Fənnin məqsədi tələbələrdə orijinal və tərcümə mətninin müqayisəli üslubi təhlili haqqında ümumi təsəvvür yaratmaq, hədəf və məxəz dillərin üslubi çalarlarının müqayisəli şəkildə təsvirini müəyyənləşdirərək, hər iki dildə dil vahidlərinin struktur, tipoloji və morfoloji fərqliliklərini aşkarlamaqdan ibarətdir. Fənnin tədrisi zamanı tələbələr üslubiyyatın nəzəri əsasları ilə tanış olur, müxtəlif üslublu mətnlərin düzgün tərcüməsi məqsədilə müqayisəli təhlilə cəlb olunurlar. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr tərcümədə birbaşa tətbiq oluna biləcək üslubları, tərcümə praqmatikasını təmin edən distruktiv modelləri seçmək imkanına malik olur, tənqidi düşüncə tərzini inkişaf etdirərək, tərcümə prosesində üslubi çalarları müəyyənləşdirmək kimi keyfiyyətlərə yiyələnirlər. Eyni zamanda tələbələr fənnin tədrisindən əldə etdikləri biliklər əsasında tərcümə prosesində dil vahidlərinin yaratdığı üslubi çətinlikləri aradan qaldırmağa nail olurlar.</p>	3

11	<p>Akademik yazı</p> <p>Bu fənn dünyaya, elm və təhsil sistemində inteqrasiya etmək, qəbul olunmuş akademik yazı standartlarını mənimsəmək və onların üstünlüklərindən faydalanmaq üçün gələcək tərcüməçilərə tərcümə prosesində yararlı ola biləcək beynəlxalq akademik yazı qaydalarına riayət etməyi öyrədir. Fənnin tədrisi prosesində tələbələr esse, tezis, məqalə, buraxılış işi və dissertasiya yazmaq, öz fikirlərini mətn əsasında ifadə etmək və düşüncələrini əsaslandırmaq, eyni zamanda ixtisas dilinin qrammatik qaydaları nəzərə alınmaqla müxtəlif sahələr üzrə akademik yazı vərdişlərinə istiqamətlənən tapşırıqlar toplusundan istifadə etmək bacarıqları əldə edirlər. Fənnin tədrisgələcək tərcüməçilərin akademik yazı vərdişlərinin formalaşdırılmasına xidmət edir. Bu fənn sayəsində tələbələr ixtisas dilinin qrammatik qaydaları, durğu işarələri nəzərə alınmaqla müxtəlif dil səviyyələrində akademik yazı vərdişlərinə, ticarət və işgüzar yazışmaların, müraciət məktublarının, CV-lər, hesabatlar kimi yazılı sənədlərin spesifik xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirmək bacarığına yiyələnirlər.</p>	5
----	--	---

12	<p>Tərcümə və mədəniyyətlərarası ünsiyyət</p> <p>Bu fənn ixtisas dilində danışılan ölkələrlə tanışlığa və mədəniyyətlərarası ünsiyyətlə bağlı məqamlara istiqamətlənir. Fənnin əsas məqsədi tələbələrdə ixtisas dilində danışılan ölkənin coğrafiyası, tarixi, dini, təhsili, mədəniyyəti, ictimai-siyasi quruluşu haqqında tələbələrin malik olduqları biliklər yaratmaqdan ibarətdir. Göstərilən fənn tələbələrin koqnitiv biliklərinin formalaşmasında mühüm rol oynayır. Fənnin tədrisində qədim sivilizasiyalardan tutmuş müasir dövrə qədərki tarixin, mədəni faktların, qloballaşmanın, turizmin, siyasi və iqtisadi amillərin həmin ölkələrə təsirləri öyrənilir. Fənnin tədrisi nəticəsində tələbələr dili öyrədilən ölkələrin siyasi quruluşu, sosial, etnik strukturu, kütləvi informasiya vasitələri və s. ilə tanışlıqdan kifayət qədər bilik əldə edir, həmin ölkələrin mədəniyyətini və tarixini köklü şəkildə dərk edərək, digər mədəniyyətlərdən fərqləndirmək bacarığına yiyələnir, əldə etdikləri məlumatlardan tərcümə prosesində yararlanırlar.</p>	3
13	<p>İlkin tərcümə vərdişləri</p> <p>Bu fənnin məqsədi tələbələrə ilkin tərcümə vərdişlərinin aşılmasından, peşəkar tərcüməçilik hazırlığında onları sahib olduqları baza bilikləri əsasında sadə mətnlərin tərcüməsi vasitəsilə yetişdirməkdən ibarətdir. Bu proses tələbələri lüğətlərdən düzgün istifadəyə, yadda saxlama mexanizminin sadə formasının tətbiqi qaydalarının mənimsənilməsinə, tərcümə sənəti ilə ilkin tanışlığa yönəldir. Kursun tədrisi zamanı hədəf və məxəz dillərdə sadə mətnlər tərcümə olunur, tərcümə qismində İsə müxtəlif sahələrə (ictimai, publisistik, elmi-kütləvi, bədii və s.) aid olan asan mövzular seçilir. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr tərcümə prosesində ilkin vərdişlərə yiyələnir, tərcüməçilik fəaliyyətində ilk təcrübələrini qazanmış olurlar.</p>	5
14	<p>Sənədləşmə və terminologiya</p> <p>Bu fənn tələbələrə terminologiya ilə işləmək qaydalarını aşılaraq, konkret nümunə və tapşırıqlar əsasında terminlərin verilməsi üsullarının müqayisəli şəkildə təhlilini və araşdırılmasını nəzərdə tutur. Burada terminlərin yaranma və inkişaf tarixi, terminlər və termin bankı, tərcümə prosesində terminlərin rolu, sahə terminlərini əhatə edən materiallar əsasında termin banklarının yaradılması, terminoloji fəaliyyətin əsas prinsipləri, terminologiyada tətbiq edilən vasitələr, transliterasiya, xüsusi informasiyaların kompyuterləşdirilməsi və s. mövzular üzərində iş aparılır. Bu fənnin tədrisində morfoloji, semantik, sintaktik yolla yaranan terminlər, neologizmlər, klişelər, terminoloji ixtisarlar, ilkin və törəmə termin yaradıcılığı, terminlərin standartlaşması, Beynəlxalq Standartlaşma Təşkilatının iş prinsipləri, termin bankının yaranması və sistemləşdirilməsi geniş yer alır. Fənnin əsas məqsədi hədəf və məxəz dillərdə tərcümə prosesində terminlərdən düzgün istifadə etmək, terminlər bankı yaratmaqdan ibarətdir. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr hədəf və məxəz dillərdə terminologiyanın yaratdığı çətinlikləri aradan qaldırmaq və onların transformasiyası qaydalarını müəyyənləşdirmək bacarığına yiyələnirlər.</p>	5

15	<p>Yazılı mətnin şifahi tərcüməsi</p> <p>Bu fənn tələbələrə hədəf və məxəz dillərdə müxtəlif sahələrə aid (ictimai-siyasi, hüquqİ- inzibati, iqtisadi, neft-qaz, bədii və s.) yazılı mətnlərin mənasını anlayıb onu şifahi şəkildə tərcümə etməyi və tərcümə prosesində şifahi tərcümə qaydalarını mənimsəməyi və tətbiq etməyi öyrədir. Bu fənnin məqsədi tələbələrdə müxtəlif mövzularda yazılmış mətnləri məzmunu saxlamaq şərtilə qısaltmaq, genişləndirmək, başqa şəkildə ifadə etməklə, tərəddüdsüz orijinala uyğun şifahi tərcümə vərdişlərini aşılamaqdır. Yazılı mətn və lüğətlərə əsaslanan bu fənnin tədrisi zamanı tələbələr öz tərcümələrinin audio yazısını yenidən səsləndirməklə gördükləri işin keyfiyyətinə nəzarət edir və səhvlərini dəqiqləşdirib gələcək tərcümələrdə nəzərə alırlar. Fənnin tədrisi əsasında tələbələrdə eşitmə yaddaşı deyil, görmə yaddaşı inkişaf etdirilir. Məhz buna görə də sürətli oxu vərdişinin İnkişafı, diqqətin konsentrasiyası bu kursda xüsusi önəm kəsb edir. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələrdə normal səslə, aydın tələffüzlə, təkrarlardan, səhvlərini düzəltmədən, kəkələmədən, tərəddüd etmədən, davamlı fasilələr olmadan tərcümə etmə bacarığı formalaşır.</p>	6
16	<p>Ardıcıl tərcümə və qeydgötürmə texnikası</p> <p>Bu fənn ixtisas dilində müxtəlif sahələr üzrə dinlənən audio-video, şifahi mətn və ya aparılan danışıqları ardıcıl tərcümə etməyi, tərcümə zamanı qeydgötürmə texnikasının tətbiqini, həmin texnikaya uyğun qaydaların düzgün istifadəsini öyrədir. Fənnin əsas məqsədi tələbələrdə ardıcıl tərcümə prosesinin əsas aspektlərini əhatə edən bacarıq və vərdişlərin formalaşmasından ibarətdir. Fənnin tədrisi zamanı ardıcıl tərcüməçi üçün ən vacib şərtlərdən biri qeydgötürmə qabiliyyətinin inkişaf etdirilməsidir. Qeydgötürmə fikrin, hərəkətin, fikrə münasibətin, zamanın qeydlərinin sürətli şəkildə aparılması ilə əlaqədardır. Fənnin tədrisi əsasında tələbələr qısamüddətli yaddaş, yaxşı təqdimat qabiliyyəti və inandırma kimi keyfiyyətlərə yiyənirlər. Bundan əlavə tələbələr fənnin tədrisi sayəsində əsas ideyanın qeyd olunmasının vacibliyi, ixtisarlardan, əlaqələrdən düzgün istifadə, sözlərə emfatik mənanı əlavə etmə, qeydgötürmə texnikasında vertikalhqdan istifadə kimi bacarıqları formalaşdırırlar.</p>	7
17	<p>Kompüter tərcümə proqramları</p> <p>Bu fənn peşəkar tərcüməçi hazırlığı üçün əhəmiyyət kəsb edir. Fənnin tədrisi gələcək tərcüməçilər üçün qloballaşan dövrə uyğun olaraq tərcümə prosesində “TRADUS”, “MEMO Q” və s. kimi kompüter tərcümə proqramlarından istifadə qaydalarının öyrənilməsinə, əldə olunmuş baza biliklərinin həmin kompüter proqramları vasitəsilə düzgün tətbiqinə yönəlmişdir. Tələbələr fənnin tədrisi sayəsində müvafiq proqramlarla tanış olmaqla bərabər, tərcümə prosesində zəruri olan kompüter texnologiyalarının müvafiq imkanlarından müstəqil şəkildə istifadə etmək bacarığına yiyələnirlər.</p>	4

	.	...
18	<p>Yazılı tərcümə</p> <p>Bu fənn tələbələrə ixtisas dilində müxtəlif sahələrə aid (ictimai-siyasi, hüquqi-inzibati, iqtisadi, neft-qaz, bədii və s.) mətnləri lüğətlərin köməyi, eləcə də lüğətsiz hədəf və məxəz dillərə yazılı şəkildə tərcümə etməyi, tərcümə olunmuş mətnlərin düzgün təhlil edilməsi bacarığını aşılayır. Fənnin tədrisinin əsas məqsədi tərcümə nəzəriyyəsində mövcud metod və prosedurlara didaktik yanaşmadan ibarətdir. Tərcümə üçün seçilmiş mətnin növündən asılı olaraq, nəzəri baxımdan təklif edilən hər bir metod real şəraitdə dərs prosesində mərhələli şəkildə praktik olaraq tətbiq edilir. Fənnin tədrisində təkcə tərcümə bacarıqlarının aşılmasına deyil, həm də tərcüməçi üçün ən vacib amil olan hər iki işçi dildə üslubi baxımdan yazı qaydalarına və dil normalarına əməl olunmasına, eyni zamanda tərcümə fəaliyyətində əvəz olunmaz vasitəyə çevrilmiş kompüterdən istifadə imkanlarına geniş yer verilir. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr tərcümə strategiyasını və taktikasını müəyyənləşdirmək bacarığına və ən əsası yazılı tərcümə sahəsində praktik vərdişlərə yiyələnirlər;</p>	9
19	<p>Şifahi tərcümə</p> <p>Bu fənn tələbələrə İxtisas dilində müxtəlif sahələrə aid (ictimai- siyasi, hüquqi-inzibati, iqtisadi, neft-qaz, bədii və s.) mətnləri lüğətlərin köməyi ilə, eləcə də lüğətsiz hədəf və məxəz dillərə şifahi şəkildə tərcümə etməyi, tərcümə olunmuş mətnlərin düzgün təhlil edilməsi bacarıqlarını aşılayır. Yazılı mətnin şifahi tərcüməsi, ardıcıl tərcümə və sinxron tərcümə növlərindən İbarət olan şifahi tərcümə fənninin tədrisi eşitmə, dinləmə, fikrini səlis ifadə etmə, bir dildən digər dilə həmin dilin qaydalarına riayət etməklə düzgün tərcümə və analitik-məntiqlə bağlı məqamları əhatə edir. Tədris prosesində tələbələr mətnləri təhlil edərək, qısamüddətli və uzunmüddətli yaddaşlarını inkişaf etdirir, bununla bağh müxtəlif tapşırıqlar üzərində işlər aparır, hər iki işçi dildə ictimai-siyasi, tibbi, iqtisadi və s. sahələr üzrə şifahi tərcüməyə cəlb olunurlar. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr tərcümə strategiyasını və taktikasını müəyyənləşdirmək bacarığına və ən əsası şifahi tərcümə sahəsində praktik vərdişlərə yiyələnirlər.</p>	7
20	<p>Tərcümə nəzəriyyəsi</p> <p>Bu fənn tələbələri tərcümə dünyasına daxil edərək, onların gələcək tərcüməçi kimi formalaşmasında mühüm rol oynayır. Tətbiqi dilçiliyin bir sahəsi kimi tərcümə nəzəriyyəsi fənni tərcümə prosesi ilə bağli olan əsas nəzəriyyələrin, metodların, prinsiplərin, tendensiyaların elmi əsaslarının öyrənilməsinə və tərcüməşünaslıq və tərcümə məktəbləri ilə bağh daha geniş nəzəri biliklərin mənimsənilməsinə İstiqamətlənir. Tərcüməçilərin yetişməsində böyük rol oynayan bu fənn dillərarası transformasiya prosesinin, yəni məxəz dildəki mətnin hədəf dildəki ekvivalent mətnə çevrilməsi prosesinin elmi təsviridir. Fənnin məqsədi tərcümənin mahiyyəti, onun forma və növləri, mükəmməl tərcüməyə aparan yolları, tərcümənin müxtəlif aspektlərini, tərcümə prosesində linqvomedəni fərqlilikləri müəyyənləşdirməkdən ibarətdir. Fənnin tədrisi sayəsində tələbələr tərcümə sənəti ilə yaxından tanış olur, tərcümə sahəsində gələcək elmi fəaliyyətləri ilə bağli zəruri baza biliklərinə yiyələnirlər.</p>	3

21	<p>Mülki müdafiə</p> <p>Fənn çərçivəsində fəvqəladə halların qarşısının alınması və aradan qaldırılması üçün vahid dövlət sistemi, təbii fəlakətlər zamanı təhlükəsizliyin təmin edilməsində vətəndaşların hüquq və vəzifələri, fərdi və kollektiv müdafiə prinsipləri, qəza-xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlər, ilk tibbi yardımın göstərilməsi, təcili təxliyə və bərpa tədbirləri, təhsil sahəsində mülki müdafiə tədbirləri təşkil etmək kimi məsələlər tədris olunur.</p>	3
22	<p>Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər¹</p> <p>Burada olan fənlər hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisasın tədris planında əksini tapır.</p>	60
23	<p>Böyük Britaniya Tarixi</p> <p>Böyük Britaniya tarixi fənni dünyanın ən inkişaf etmiş dövlətlərindən biri olan Böyük Britaniya və Birləşmiş İrlandiya Krallığının tarixi haqqında geniş və müfəssəl məlumatla zəngindir. Böyük Britaniya tarixi fənninin tədrisi yalnız Böyük Britaniyanın deyil, dünya dövlətlərinin tarixi ilə oxşar və fərqli cəhətlərinin araşdırılmasını da əhatə edir. Tələbələr fənni öyrənməklə Böyük Britaniyanın keçmiş və müasir vəziyyəti, çiçəklənmə dövrləri və digər mühüm cəhətləri ilə yaxından tanış olacaqlar. Ən qədim dövrlərdən başlayaraq müasir günümüzədək bir xalqın keçdiyi tarixi yol bu fənnin əsas ideya mərkəzidir</p> <p>Tələbənin mənimsəmə göstəriciləri:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Şifahi nitqdə yeni lüğət, söz birləşmələrindən və frazeoloji ifadələrdən istifadə edir. •Verilən mövzular haqqında danışır. •Tələbələr hər dərs üçün yeni sözlər, söz birləşmələri öyrənir və bunları danışdıqları mətn və ya dialoq vasitəsi ilə daha da təkmilləşdirir. •Təlim prosesində tələbələr müstəqil çalışmaq bacarıq və vərdişlərinə yiyələnir. 	5
24	<p>Mətbuat materiallarının tərcüməsi</p> <p>"Mətbuat materiallarının tərcüməsi" fənni ümumilikdə media adlanan kütləvi informasiya vasitələrinin müasir həyatımızdakı rolunu tələbəyə çatdırmaq və bu materialların tərcüməsi zamanı istifadə olunacaq terminlərin tərcüməsində, qarşıya çıxacaq problemlərin həllində tələbələrə kömək etməkdən ibarətdir. Bu mövzunu metodik vəsait formasına gətirib fənn kimi tədris etməyi isə gələcəyin ziyalıları olan tələbələrin daha geniş təfəkkürə yiyələnərək yetişməsində böyük rolu olacaq. Ona görə də fənnin tədrisində tələbələrə xüsusi olaraq dil sistemini, onun semantik quruluşunu, üslublarını, leksik vahidlərini düzgün və sistemli şəkildə öyrətmək lazımdır ki, tərcüməçi olaraq onlar gələcək fəaliyyətlərində düzgün şəkildə tətbiq edə bilsinlər.</p>	4

25	<p>Poetik tərcümə</p> <p>Qeyd etmək lazımdır ki, burada əsas məqsəd ixtisası ingilis dili olan tələbələrin şairlər və onların şeirləri haqqında məlumat əldə etməsi, şeirin, ritmin mənası nədir, şeir tərcümə edərkən nələrə fikir verməlidirlər o haqda müəyyən bilik və məlumat əldə etmələridir.</p> <p>Bu fənn tərcüməçi ixtisasına yiyələnən tələbələrə tərcümə sənətinin mahiyyətini, onun qeyri-peşəkarların etdiyi tərcümədən fərqi başa salmaq, onun qarşısında duran tələbləri, iş prosesində ortaya çıxan problemləri açıb göstərmək, gələcək peşəkarları mürəkkəb münasibətlər sistemində öz vəzifəsini yerinə yetirməsi üçün lazımı vərdişlərlə tanış etmək məqsədi daşıyır.</p> <p>Tələbələr Peşəkar tərcüməçiyə lazım olan bilik, bacarıq və müəyyən vərdişlərə yiyələnir :1) Şeir və hekayəni intonasiya ilə oxumağı 2) Tərcümə qaydalarını 3) Şeir, ritm haqqında məlumatlı olmaları, şeir və hekayələri tərcümə edərkən hansı qaydalara fikir verilməlidir 4) Sərbəst və səlis oxumağı bacarmaq 5) Nitq zamanı cümlələri düzgün tələffüz etmək.</p> <p>Tələbələr müxtəlif mövzularda müəllimi dinləyərək və ya dinləmə materiallara qulaq asaraq dinləmə vərdişlərini də inkişaf etdirirlər. Tələbələr dinlədikləri şeirlərin tələffüzünə və oxunuş qaydalarına fikir verirlər.</p>	4
26	<p>İngilis dilinin stilistikası-</p> <p>Bu və ya digər bir dilin üslubi imkanlarını öyrənən dilçilik sahəsi üslubiyyat adlanır. Üslubiyyatın əsas vahidi üslubdur. “Üslub” dedikdə dil vasitələrindən məqsədyönlü istifadə üsulu, forması nəzərdə tutulur. Fənnin məqsədi - dil təhlilinin peşəkar bacarıqlarını inkişaf etdirmək; ünsiyyətin müxtəlif sahələrində dil vasitələrindən istifadə barədə biliklərin formalaşdırılması; tələbələrə fərqli ünsiyyət məqsədləri üçün dil və stilistik vasitələr seçməyi öyrətməkdir. Tələbələrin mənimsəmə göstəriciləri- Dil vahidlərinin stilistik funksiyalarını dərk etmək, dil vahidlərinin fonetik, morfoloji, sintaktik və leksik ifadə vasitələrini dərk etmək, müxtəlif ünsiyyət sahələrində dil vasitələrindən istifadənin müqayisə etmək, ədəbi mətndə stilistik üslubi bölmələri təhlil etmək, stilistik vəziyyət haqqında məlumat toplamaq üçün istinad ədəbiyyatdan istifadə etməkdir.</p>	5
27	<p>İngilis dilinin tarixi</p> <p>Bu kursun məqsədlərdən biri müasir ingilis dilinin əsas xüsusiyyətlərini öyrənə bilmək üçün tələbəni dilin tarixi ilə ətraflı məlumatlandırmaqdır. Tədris materialında verilən bir neçə misallar vasitəsilə verilən izahlar tarixə müraciət etməklə müasir dilçilik xüsusiyyətlərinin necə izah edilə biləcəyini göstərir.</p> <p>İngilis dilinin tarixi fənni üzrə qarşısında qoyulan məqsəd, tələbələri ingilis dilinin tarixi inkişafı ilə tanış etməkdir. Bu kurs ərzində tələbələrə ingilis dilinin fonetik quruluşu və tənəffüs tarixi, qrammatik sistemin evalyusiyası, lüğətin inkişafı, həmçinin dil tarixinə öz təsirini göstərən ingilis – dilli kütlələrin dəyişən tarixi şərtlər altında inkişafı haqqında geniş və maraqlı məlumatlar veriləcək.</p>	6

28	<p>İngilis dilli ölkələrin ədəbiyyatı tarixi</p> <p>İngilis dilli ölkələrin ədəbiyyatı tarixi fənni iki aparıcı ingilis dilli ölkənin – Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığın və Amerika ədəbiyyatının ətraflı öyrənilməsinə əhatə edir. Bu fənnin qarşısında duran əsas məqsəd hər iki ölkənin ədəbiyyatını ən qədim dövrlərdən, şifahi xalq ədəbiyyatından başlayaraq müasir dövrümüzdə qədər mərhələli şəkildə tədris etməkdir. İngilis dilli ölkələrin ədəbiyyatı tarixi fənninin tədrisi yalnız bu iki ölkənin ədəbiyyatlarının ayrılıqda öyrənilməsinə deyil, həmçinin, onların bir-birləri və digər dünya dövlətlərinin ədəbiyyatları ilə oxşar və fərqli cəhətlərinin araşdırılmasını da əhatə edir. Fənnin tədrisi zamanı tələbələr ədəbi əsərlərin original variantları ilə tanış etmək isə yalnız ədəbiyyatın öyrənilməsi baxımından deyil, həm də ingilis dilinin keçdiyi tarixi inkişaf yolunun araşdırılması üçün olduqca əhəmiyyətlidir. Tələbələr İngilis dili və ədəbiyyatını əsaslı öyrənməklə yanaşı ingilisdilli ölkələrin mədəniyyəti haqqında da geniş məlumat alırlar. Tələbələr İngilis dili və ədəbiyyatı, tərcümə, İngilis dili müəllimliyi ixtisasları üzrə praktik və nəzəri biliklərə malik olurlar. Bu biliklər onları yüksək səviyyəli İngilis dili tələb olunan gələcək akademik tədris və iş imkanlarına hazırlayır. Fənnin əsas məqsədi dünya ədəbiyyatının müasir həyatımızdakı rolunu tələbələrə çatdırmaq və hər hansı bir materialın tələbələr tərəfindən mənimsənilməsinə təmin etməkdir. Hər mövzuda yeni yazıçılar və onların yaradıcılığı öyrənilir. Bundan əlavə əsərlərin öyrənilməsi ilə yanaşı, təhlil edilməsi nəzərdə tutulur.</p>	3
29	<p>İngilis ədəbiyyatı tarixi</p> <p>İngilis ədəbiyyatı tarixi fənni ingilis dilli ölkənin – Britaniya, Birləşmiş Krallığın ədəbiyyatının ətraflı öyrənilməsinə əhatə edir. Bu fənnin tədrisində XVI-XIX əsrlər ingilis ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən Uilyam Şekspir, Daniel Defo, Conatan Svift, Robert Börns, Valter Skott, Corc Qordon Bayron, Persi Bişi Şelli, Çarlz Dikkens, Luis Keroll, Brem Stoker, Robert Luis Stivenson və başqaları kimi dahi yazıçıların həyat və yaradıcılığı və onların əsərlərinin müzakirəsi nəzərə tutulmuşdur. Bu fənn ingilis ədəbiyyatının tarixinin inkişafının əsas istiqamətlərini öyrənən, filoloji (ədəbi tənqid və dilçilik), tarixi, mədəni və ictimai-siyasi fənlərin kəsişməsində yaranmış müstəqil akademik fəndir. İngilis ədəbiyyatı tarixi fənninin tədrisində məqsəd ali təhsil müəssisələrində ingilis dilinin tədrisi sahəsində tələbələrin peşəkar səriştələrini inkişaf etdirmək, onların informasiya-kommunikasiya mədəniyyətinin, idrak qabiliyyətlərinin, tənqidi təfəkkürünün, funksional savadının inkişafıdır. Proqrama qlobal ədəbi proses kontekstində ingilis ədəbiyyatının inkişafının əsas aspektləri daxildir ki, bu da tələbəyə məntiqi və əsaslı şəkildə rəyət etməyə və Böyük Britaniya ədəbiyyatının tarixi inkişafını mənimsəmək, habelə onun dünya mədəniyyətindəki yerini və rolunu müəyyən etmək daxildir..</p> <p>Bu fənnin dövrləşdirilməsi Dünya Ədəbiyyat Tarixinin ümumi dövrləşdirilməsinə uyğun qurulur və Britaniya ədəbiyyatının inkişaf xüsusiyyətlərini nəzərə alır. İngilis ədəbiyyatı tarixi fənninin öyrənilməsinin məqsədi ədəbiyyatın keçdiyi tarixi dövrləri, şifahi xalq ədəbiyyatından tutmuş, intibah (renesans), maarifçilik, romantik dövr, tək müasir ədəbiyyat dövrünə qədər ingilis dili və ədəbiyyatı sahəsində gələcək mütəxəssislərini inkişafın əsas istiqamətləri ilə tanış etməkdir, Böyük Britaniya ədəbiyyatı və bunun əsasında tələbələrə öyrənilən dilin ölkələrinin ədəbiyyat tarixi haqqında hərtərəfli təsəvvür formalaşdırmaqdır.</p>	6

30	<p>Texniki mətnlərin tərcüməsi</p> <p>İstifadəçi təlimatlarını, sistem xüsusiyyətlərini, texniki elmi məqalələri, tibbi məqalələri və araşdırmaları, tibbi sənədləri, proqram və bir çox digər sahələri əhatə edən texniki mətnlərin tərcüməsi fənni texniki sahədə olan mətnlərin, sənədlərin, tərcüməsini və texniki terminlərin düzgün tətbiq olunmasını əhatə edir. Texniki mətnlərin tərcüməsi fənninin əsas vəzifəsi elmi-texniki mətnlərin, sənədlərin tərcüməsi zamanı istifadə olunacaq terminlərin tərcüməsində qarşıya çıxacaq problemlərin həllində tələbələrə kömək etməkdir. Bu fənnin xarici dili (ingilis dili) mükəmməl və şüurlu sürətdə mənimsənilməsində onun terminologiya, leksikologiya, texniki lüğətdən düzgün istifadə etmə bacarığı və üslubi xüsusiyyətlərin aşkar olunmasında çox əhəmiyyətli rolu var. Fənn tələbələrə xüsusi texniki sənədlərin, texniki mətnlərin, texniki kataloqların, elmi texniki məqalələrin tərcüməsi zamanı ortaya çıxan çətinlikləri aradan qaldırmağa və bu sahədə lazımi biliklərə yiyələnməkdə mühüm rol oynayır.</p> <p>Fənnin məqsədi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Texniki materialın bir dildən digərinə tərcümə etmə bacarığına yiyələnəcəklər. • Texniki sahədə ingilis dilində müəyyən sayda bir söz ehtiyatına yiyələnəcəklər. • Texniki tərcümə sahəsində bütün lazımi biliklərə və spesifik terminologiyaya malik olacaqlar. 	4
31	<p>Akademik yazı</p> <p>Esse, rəsmi sənədlər, elmi iş (tezis, məqalə, dissertasiya və s.) yazmaq mədəniyyətinin formalaşması və davamlı tətbiqi üçün “Akademik yazı qaydaları” fənninin ən azı universitetlərdə tədris edilməsi vacibdir. Bu fənn, tələbələrə həm öz gələcək karyeralarını qurmaqda, həm də beynəlxalq elm və təhsil məkanına maneəsiz qoşularaq ölkəmizi layiqincə təmsil etmələrinə şərait yaratmış olar.</p> <p>Fənnin məqsədi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tələbələr esse yazmaq, akademik sözləri essədə düzgün istifadə etmək bacarıqlarına yiyələnəcəklər. • Tələbələr rəsmi və qeyri-rəsmi sənədlərin fərqi müəyyənləşdirəcəklər. • Tələbələr rəsmi sənədlərin düzgün yazılış qaydaları ilə tanış olacaqlar və onların doldurulma qaydalarına yiyələnəcəklər. <p>Tələbələr tezis və məqalələrin yazılma qaydalarına yiyələnəcəklər</p>	5

<p>32</p>	<p>İngilis dilinin leksikologiyası</p> <p>Leksikologiya fənni- müasir ingilis dilinin mövcud lüğət tərkibinin leksik kriteriyalara əsaslan sistemli təsvirini əks etdirir. Fənnin öyrənilməsinin əsas məqsədi leksik vahidlər haqqında nəzəri biliklərə yiyələnməklə yanaşı, dilçilik qanunları, həmçinin dilin leksik vahidlərinin formalaşması və tətbiqi qaydaları ilə tanış olmaqdan ibarətdir.</p> <p>Fənnin məqsədi tələbələri ingilis dilinin leksikologiyasının dəyərləri barədə geniş məlumatla təmin etmək, leksikologiya fənninin dilçiliyin digər şöbələri- fonetika, qrammatika, stilistika və dilin tarixi ilə əlaqəsini göstərmək və izah etməkdən ibarətdir .</p> <p>Bu kursda tələbələr söz nəzəriyyəsi, söz və onun mənası, söz və anlayış, eyni zamanda onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə tanış olacaqlar. Leksikologiya fənninin əsas məsələlərindən biri olan lüğətçilik problemi ilə də geniş şəkildə məlumatlandırılacaqlar. Xarici dil və tərcümə fakültəsinin tələbələri qrammatika və leksikologiyanın ümumi mövzusu olan söz yaradıcılığı və onun məhsuldar, qeyri məhsuldar üsulları ilə də tanış ediləcəklər. Bu hissədə sözün izahı, sözlərin fonetik, morfoloji və semantik xüsusiyyətləri, denotativ və konotativ mənası, həmçinin sözün semantik və morfoioji strukturu dedikdə nəyin başa düşüldüyü də anlaşılır. Eyni zamanda təkmənalılıq, çoxmənalılıq, sözün komponental analizi, sinonimlər və antonimlər, onların mətndən və situasiyadan asılı olaraq işlənməsinə diqqət yetirilməsi başa salınır. Nəticə olaraq, bütün bunlar tələbələrin təfəkkürünün inkişafında mühüm rol oynayır. Beləki konkret leksik faktlara əsaslanaraq tələbələr ingilis dilinin lüğət tərkibinin hal hazırkı vəziyyətini - spesifik xüsusiyyətləri, struktur modelləri, dilin lüğət tərkibinə daxil olan sözlər, məhsuldar və qeyri məhsuldar söz yaratma üsullarının özünəməxsus xüsusiyyətlərini analiz edə bilirlər.</p> <p>Son olaraq, tələbələr praktik şəkildə öyrənmiş olduqları lüğət tərkibi haqqında geniş hərtərəfli nəzəri biliklərə sahib olaraq, söz ehtiyatını keyfiyyətli şəkildə genişləndirmək bacarığına yiyələnirlər.</p>	<p>4</p>
-----------	--	----------

Semantika və leksikoqrafiya

Dilin lüğət tərkibinə daxil olan bütün söz, termin və frazeologizmlərin toplusu leksika adlanır. Dilin leksikasını, bütövlükdə leksik vahidləri sistemli şəkildə xüsusi elm, leksikoqrafiya öyrənir. Leksikoqrafiyanın əsas tədqiqat obyektı sözdür. O, sözün mənasını (həqiqi və məcazi) müəyyən edir, üslubi aidliyini, mənşəyini öyrənir, sözün uyğun sinonim və antonimini seçir.

33

Lüğət tərkibindəki vahidlərin həcmcə genişliyi və müxtəlifliyi, onun açıqlığı, dinamizmi daxili təşkil olunanın xüsusi mürəkkəbliyi, vahidlərin-sözlərin spesifik şərtləndirilməsi sistemli izahının qanunauyğun şübhələri üçün məlum əsas verir.

Leksikoqrafiya yunanca iki elementdən: *lexis* və *logos* ibarətdir. Leksikologiya söz və ya söz haqqında elmdir. Çox vaxt leksikologiya əzəzinə leksika da işlədilir.

Semantika və leksikoqrafiya fənni ingilis dilinin həm leksik həm də stilistik sistemini, söz qrupları, alınma sözlər, söz yaradıcılığı, frazeologiya və lüğətçilik, etimologiya, ictimai-siyasi leksika, hərbi leksika, morfologiya, sözün mənası və mənə tipləri və s. haqqında araşdırma aparır. Semantika və leksikoqrafiya fənni tərcümə ixtisasında təhsil alan tələbələr üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Fənnin əsas məqsədi tələbələrə ingilis dilinin lüğət tərkibinin üslubi differensiaslaşmasını, sözlərin ayrı-ayrı tematik və leksik-semantik qruplarının daxili vahidlərinin münasibətini öyrətməkdir. Bundan əlavə bu fənn bir sıra semasioloji problemlər, mənə ilə əlaqədar problem, sözlərin mənaları, onların ifadə etmə imkanlarını tələbələrə öyrədir.

Dil və nitq vahidlərinin əsas tiplərini (fonem, morfem, söz və cümlə) və dil sisteminin 4 əsas yarusunu (fonetika, leksika, morfologiya, sintaktika) ayırd etməyi tələbələrə aşılayır.

4

34	<p>Bədii Mətnlərin Tərcüməsi</p> <p>"Bədii mətnlərin tərcüməsi – ədəbi yaradıcılıq növü, bir dildəki bədii əsərin başqa dilə çevrilməsidir. Bədii mətnlərin tərcüməsi başqa tərcümələrdən orijinal bədii yaradıcılıqla bilavasitə bağlılığı ilə seçilir. Bədii Mətnlərin Tərcümə elə bir yaradıcılıq sahəsidir, orada sadəcə, bir dildən başqa dilə sözləri mexaniki çevirmək, sətiri tərcümə kifayət etmir. Bədii tərcümədə söz estetik mahiyyət kəsb edir. Buna görə də bədii tərcümə problemləri bədii yaradıcılığın spesifik qanunlarına daxildir. Bədii tərcümə orijinal yaradıcılıqdan tərcümə obyektindən asılılığı ilə fərqlənir. Bədii tərcümənin tarixi hər ölkənin ədəbiyyat tarixinin ayrılmaz hissəsidir. Bütün xalqların qədim yazılı abidələrində tərcüməçilik fəaliyyəti nəzərə çarpır". Bu fənnin əsas məqsədi tələbələrə düzgün tərcümə qaydalarını izah etmək və bədii mətnlərin tərcüməsi zamanı ortaya çıxan sözləri və cümlələri cümlələrin daxili rabitəsi itmədən, qrammatik və sintaktik qaydalara riayət edərək tərcümə etməkdir.</p> <p>Ədəbiyyat nəzəriyyəsində, ədəbiyyatşünaslıqda bədii tərcümənin izahı ilə bağlı yer alan bu fikirlər bədii ədəbiyyat sahəsində onun əhəmiyyətliliyini ortaya qoyur. Ana dilimizin saflığının qorunması və zənginləşdirilməsi istiqamətində bədii tərcümələrin də böyük rolunun olması qeyd edilir. Mütəxəssislər isə bu sahədə problemlərin olduğunu qeyd edirlər. Bəzi əsərlərin tərcüməsində peşəkarlığın olmamağı, həvəskar tərcüməçilərin çoxalması, mexaniki və ya sətiri tərcümələrə yer verilməsi, tərcümə üçün əsərin düzgün seçilməməsi və s. ki, amillər var.</p> <p>Mətn bütövlükdə alınsın və cümlələrin daxili rabitəsi itməsin deyərək tələbələr söz bə söz tərcümədən və mexaniki şəkildə tərcümədən qaçınmalıdır.</p> <p>Bədii mətnlərin tərcüməsi zamanı tələbələr əsasən bu kimi mühüm amillərə diqqət etməlidirlər: Tərcümədə qrammatikaya, Sintaksisin qaydalarına.</p>	4
35	<p>Xarici dildə ünsiyyətdə nitq mədəniyyəti</p> <p>Dil sistemi və onun vahidlərinin sistemli semantikasi bu və ya digər xalqın xarici aləmdə təfəkkür quruluşu və idrak vasitəsi, yəni dil üslubları və dil vasitələri, diskursun müxtəlif növlərində mətn vahidləri və leksik vahidlərin özünəməxsus işlənmə sistemi ilə qarşılıqlı əlaqədə olur. Öyrədilən dilin işləndiyi ölkənin mədəniyyətində təfəkkür və davranış stereotiplərini nəzərə almaqla mədəniyyətlər arasında mövcud ünsiyyət vərdişlərini tələbələrdə inkişaf etdirməkdir.</p> <p>Bu sahədə ümumi biliklərin inkişafı, tələbə şəxsiyyətinin əqli və hissi qavrayışının artması böyük həvəs və maraq oyadır. Bununla yanaşı, idrak və ünsiyyət yaratmaqda fəaliyyət göstərən koqnitiv üsullara yiyələnməklə ictimai həyatda qabiliyyətlərin artması və bacarıqların yenidən bərpası, öz üzərində daim işləyib biliyini təkmilləşdirmək meylini möhkəmlədir.</p>	5

36	<p>Ölkəşünaslıq Tələbələrə xarici dilin öyrədilməsinin mühüm cəhəti öyrənilən dilin ölkəsinin imicidir. Xarici dilə yiyələnmək motivasiyası böyük ölçüdə tələbələrin hədəf dilin ölkəsi, onun sakinləri və mədəniyyəti haqqında təsəvvürlərindən asılıdır. Ona görə də linqvistik və mədəni məlumatların tələbələri maraqlandıracaq şəkildə təqdim edilməsi vacibdir. Bu fənn vasitəsilə Böyük Britaniya, İrlandiya və Amerika ölkələri haqqında bəhs edir. Şəhərlərin coğrafi, iqtisadi, siyasi, sosial, sosial-mədəni vəziyyəti mövzularımızda əks olunur. Ölkəşünaslıq fənninin tədrisində tarixi-coğrafi ölkəşünaslıq, məlumatı siyasi-turistik ölkəşünaslıq xüsusi yer tutur.</p> <p>Ölkəşünaslıq fənni tədris olunan ölkələrin, tarixi-siyasi, mədəni və ictimai sferasını öyrəndiyi kimi, o ölkələrin dilini də ətraflı sürətdə tədris edir və tələbələrin bu ölkələr haqqında aldığı bilikləri ingilis dilində də möhkəmlənməsini təmin edir.</p>	4
37	<p>Nəzəri sintaksis Qrammatikanın bir şöbəsi kimi sintaksis sözlərin söz birləşmələri və cümlələr şəklində birləşməsi qaydalarından bəhs edir. Sintaksis dilin qrammatik quruluşu haqqında elm olmaq etibarilə sintaktik vahidlər sistemini, sintaktik vahidlərin qurulmasını və bağlama vasitələrini öyrədir. Sintaksis söz birləşmələri, cümlələr və sintaktik bütövləri əhatə edir. Söz birləşmələri əşyalar arasında, əşyalarla əlamətlər, hərəkətlər arasında əlaqələri ifadə edir.</p>	4
38	<p>Reklam materiallarının tərcüməsi Qlobal marketinq və internet sayəsində bütün dünyada geniş auditoriya məhsul və xidmətlərdən xəbərdar ola bilir və buna görə də, reklam tərcüməsi yeni bazarlara daxil olmaq və yeni müştərilər cəlb etmək üçün çox faydalıdır. Effektiv reklam mətnlərinin yazılması və marketinq materiallarının yaradılması xeyli vaxt və səy tələb edir, lakin məzmun düzgün tərcümə olunmadıqda, çatdırmaq istədiyiniz mesaj tərcümədə asanlıqla itə bilər. Reklam materiallarının tərcüməsi peşəkar səviyyədə olmalıdır, çünki göndərmək istədiyiniz mesaj hədəfə aldığınız bazara uyğun olmasını təmin edəcək. Bunun üçün reklam materiallarının tərcüməsi fənni tələbələrə hədəf auditoriyanı və hətta onun istifadə etdiyi ünsiyyət tərzini yaxşı tanıdacaq. Reklam mətnlərinin tərcüməsi texniki, tibbi və ya hüquqi tərcümə bacarıqlarından çox fərqlənən xüsusi bacarıqlar tələb edir.</p>	5
39	<p>Nəzəri morfolojiya Morfolojiya qaydalarına dilin daxili strukturlarını izah edən sözlər daxildir. Morfolojiya sözlərin iç quruluşundakı dil faktlarına bağlı qaydaları öyrənir. Morfolojiya qrammatik əsas iki formasından biri olub, sözün formalarını öyrənir. Morfolojiyanın əsas mövzusu nitq hissələridir. Morfolojiyada sözlər nitq hissələri kimi öyrənilir, onların quruluşu və dəyişmə qaydaları arasındadır.</p>	

40	<p>İdman Tərcüməçiliyi</p> <p>Digər sahələrdə olduğu kimi, idmanın da inkişafına böyük diqqətlə yanaşılmış, gələcək inkişaf perspektivləri ciddi nəzərə alınmışdı. İdmanın dünyaya sürətlə inteqrasiya etməsi və müasir həyatda inkişaf etməsiylə əlaqədar olaraq idman tərcüməçiliyi fənninin əhəmiyyəti xeyli artır. İdman sahəsinə maraq getdikcə artır və bu səbəbdən də bu fənnə ehtiyac duyulur.</p> <p>Yəqin ki, idmanın yaşı bəşərin yaşı qədərdir. Bəşər inkişaf etdikcə, idman da onunla bərabər boy atıb böyümüşdür. Dünyanın hər yerində, yaşından asılı olmayaraq, hamı idmanı və idman yarışlarını sevir. İdman təkcə fiziki cəhətcə insanların güclənməsinə və inkişaf etməsinə səbəb olmur, həmçinin onları gündəlik həyatda daha hazırlıqlı və mütəşəkkil edir. Bu fənnin əsas məqsədi idman sahəsinə aid olan bütün ifadələri, terminləri və sözləri tələbələrə izah edib tərcümə etməkdir.</p> <p>İdman sahəsinə təlabat artdıqca Tələbələr də idmana aid mühüm terminləri, sözləri, xüsusi akronimləri və bu kimi lazimi sözləri öyrənməli, tərcümə etməyi düzgün şəkildə bacarmalı</p>	4
41	<p>Lüğətçilik</p> <p>Dilçilikdə lüğətlərin tərtibi işinin nəzəriyyə və praktikasını ilə məşğul olan lüğətçilik sahəsi ən qədim dövrlərdə yaranmış və bu sahə müasir dövrdə də öz əhəmiyyətini itirmir, əksinə daim inkişaf edir. Lüğətçilik lüğət tərtibinin praktika və nəzəriyyəsi ilə məşğul olan dilçilik sahəsidir. Dövrün ictimai-siyasi görünüşləri, elm və mədəniyyətin inkişaf mənzərəsi lüğətçiliyin inkişafına müsbət təsir göstərir. Fənnin əsas məqsədi tələbələrə bu kursun tarixi inkişaf mərhələləri, lüğətlərin tərtib etmə prinsipləri və lüğətlərin növləri ilə tanış etməkdir. Tələbələrə ensiklopedik, linqvistik, ümumi və xüsusi lüğətlərin tərtibi haqqında məlumat vermək, birdilli və ikidilli lüğətlərin tərtibatı, şərhləri və rəmzləri ilə tanış etmək bu fənnin əsas prinsiplərindəndir. Ümumiyyətlə bu kursun tədrisində əsas məqsəd tələbələrə lüğətlərdən istifadə qaydası haqqında elmi və nəzəri biliklər verməkdir. Bu fənnin tələbələrin bir dilçi kimi yetişməsində çox böyük rolu var.</p>	
42	<p>İngilis dilinin üslubiyyəti</p> <p>Bu və ya digər bir dilin üslubi imkanlarını öyrənən dilçilik sahəsi üslubiyyət adlanır. Üslubiyyətin əsas vahidi üslubdur. “Üslub” dedikdə dil vasitələrindən məqsədyönlü istifadə üsulu, forması nəzərdə tutulur. Fənnin məqsədi - dil təhlilinin peşəkar bacarıqlarını inkişaf etdirmək; ünsiyyətin müxtəlif sahələrində dil vasitələrindən istifadə barədə biliklərin formalaşdırılması; tələbələrə fərqli ünsiyyət məqsədləri üçün dil və stilistik vasitələr seçməyi öyrətməkdir. Tələbələrin mənimsəmə göstəriciləri- Dil vahidlərinin stilistik funksiyalarını dərk etmək, dil vahidlərinin fonetik, morfoloji, sintaktik və leksik ifadə vasitələrini dərk etmək, müxtəlif ünsiyyət sahələrində dil vasitələrindən istifadənin müqayisə etmək, ədəbi mətnə stilistik üslubi bölmələri təhlil etmək, stilistik vəziyyət haqqında məlumat toplamaq üçün istinad ədəbiyyatdan istifadə etməkdir.</p>	4

43	<p>Diplomatik tərcümə</p> <p>Diplomatiyanın dünyaya inteqrasiya etməsində ünsiyyətin rolu əvəz edilməzdir.</p> <p>İnsan cəmiyyətini ünsiyyətsiz təsəvvür etmək olmaz, insanların iştirak etdiyi hər sahədə ünsiyyət də mövcuddur. Ünsiyyətin həyata keçməsinin əsas vasitəsi isə dildir. İngilis dilinin xüsusi məqsədlərlə öyrədilməsi sahələrindən biri də dünyanın bir çox ölkələrində tədris edilən Diplomatik ingilis dilidir. Diplomatiya dedikdə əsasən beynəlxalq münasibətlərin iştirakçısı olan dövlət və qrupların səlahiyyətli nümayəndələri arasında danışıqların aparılması sənəti və təcrübəsi nəzərdə tutulur.</p> <p>Diplomatik tərcümə dedikdə diplomatın bilməsi vacib olan müxtəlif xüsusi sözləri, söz birləşmələri, diplomatik etiketi, ifadələri, terminləri və akronimləri bilib doğru şəkildə tərcümə etməkdir. Bu fənnin əsas məqsədi diplomatik ünsiyyəti qurmaq üçün tələbələrə bu xüsusi terminlərdən, diplomatiyaya aid söz birləşmələrindən və diplomatik etikətdən bəhs edib, diplomatik terminlər və söz birləşmələri tərcümə etməkdir.</p> <p>Diplomat -dövlətlər yaxud beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən digər dövlət və ya beynəlxalq təşkilatlarla diplomatik proseslərin idarə edilməsi üçün təyin olunmuş şəxs. İqtisadi, siyasi, sosial və ya mədəni baxışlar da daxil olmaqla millətlərinin xaricdəki mənafelərini qorumaq üçün beynəlxalq nümayəndələrlə tez-tez kompleks dialoqlar və danışıqlar aparırlar. Diplomatın vəzifələrinə sülhməramlılıq, müharibə, ticarət, iqtisadiyyat, mədəniyyət, ətraf mühit məsələləri və ya insan hüquqları ilə əlaqəli güclü beynəlxalq əlaqələrin yaradılması və qorunması daxildir</p> <p>Diplomatik İngilis dili müəyyən səviyyədə ingilis dili biliyi ilə yanaşı, eyni zamanda düzgün ifadə seçimini, diplomatik danışıq, yazı, oxu, dinləmə və anlama bacarıqlarını inkişaf etdirən mövzuları tərkibinə daxil edir. Diplomatik Tərcümədə tələbələr xüsusi vurğu və tonlarla ingilis dilində danışa, öz fikirlərini aydın ifadə edə, həmçinin kütlə içində əminliklə təsirli danışıq bacarıqlarını inkişaf etdirə bilərlər.</p>	4
----	--	---

44	<p>Mətn və Tərcümə</p> <p>Tərcümə — fikrin bir <u>dildən</u> digər dilə eyni <u>məzmununda</u> verilməsidir.</p> <p>Tərcümə bəşəriyyətin mədəni inkişafında mühüm rol oynayır. Tərcümə sahəsində bir ölkənin xalqı digər ölkə xalqlarının həyatı, məişəti, tarixi, ədəbiyyatı, elmi nailiyyətləri və s. ilə tanış olur.</p> <p>Əgər tərcümə sənəti olmasaydı biz bu gün nəinki Qərbin, hətta bir hissəsi olduğumuz Şərqi də elmindən, mədəniyyətindən bəhrələnmə bilməzdik.</p> <p>Mətn və Tərcümə fənninin əsas məqsədi ondan ibarətdir, ki tələbələr, ziyalınacaq bilik və bacarıqlar sayəsində, mətnləri maksimal dərəcədə, orijinallığını itirmədən leksik, sintaktik və qrammatik qaydalara riayət edərək tərcümə etməyi bacarsınlar.</p> <p>Mətn tərcüməsi daha dəqiqlik tələb edir. Tərcüməçi bütün detalları diqqətlə ölçüb biçməli, bu detalların əmələ gətirdiyi bədii təəsüratı olduğu kimi saxlamağı bacarmalıdır.</p> <p>Nəticədə tərcümə orijinalın parlaqlığını və aydınlığını, bədiiliyini müəllifin öz stilini maksimum surətdə özündə əks etdirməlidir. Dəqiqliyi formal surətdə başa düşmək olmaz.</p> <p>Hətta orijinala maksimum yaxınlıq zamanı belə (elmi və rəsmi materialların tərcüməsi) tərcümə heç vaxt hərfi xarakter daşımamalıdır. Hərfilek tərcümə materialının təhrif olunması deməkdir.</p> <p>Leksik yaxud qrammatik hərfilek həmişə məzmun və mənanın pozulmasına gətirib çıxarır.</p> <p>Bu hala xüsusilə frazeoloji vahidlərin (birləşmələrin) tərcüməsi zamanı rast gəlmək mümkündür. Frazeoloji birləşmələrlə zəngin olan ibri dili tərcümə nöqtəyi nəzərindən çətin dillərdən biridir. Sözlərin məna çalarlıqları, sinonimlərin çoxluğu tərcüməçidən son dərəcə diqqətli olmağı tələb edir. Dəqiq, orijinala bərabər tərcümə - adekvat tərcümədir. Adekvat tərcümə orijinalın məzmun və formasını başqa dilin vasitəsilə canlandırmaq, əks etdirmək deməkdir.</p> <p>Adekvatlıq orijinala bərabərlik deməkdir. Nəticə etibarilə demək lazımdır ki, tərcüməçi praktik işi zamanı tərcümənin bütün prinsiplərini özündə əks etdirən bir nəzəriyyəyə əsaslanmalıdır.</p>	3
45	<p>İntensiv qrammatika</p> <p>Qrammatika dilin qaydalarıdır. İntensiv qrammatika bir çox qaydanın əksinə müəyyən bir qrup tərəfindən hazırlanmayıb, o dili istifadə edən insanların zaman keçdikcə lazımli qaydaları yaratmalarından və ya mövcud olan qaydaları dilin inkişafına dəyişdirmələrindən meydana gəlib. İntensiv qrammatika bizə nitqimizi düzgün qurmaq, fikrimizi səlis və aydın ifadə edə bilmək, sözləri cümlədə necə dəyişdirmək və işlətmək, onları bir-biri ilə necə əlaqələndirmək, hansı ardıcılıqla düzmək və s. qayda-qanunlarını öyrədir.</p> <p>Başqa sözlə, dilin qrammatik quruluşu cümlədə sözlərin dəyişməsi və birləşməsi qaydalarının məcmuyudur. Dilin qrammatik quruluşunda iki əsas proses müşahidə olunur:</p> <p>1. Sözlərin cümlədə dəyişməsi, müxtəlif şəkllə düşməsi prosesi. 2. Sözlərin cümlədə, cümlələrin mətndə əlaqələnməsi, birləşməsi prosesi. İntensiv qrammatikanı öyrənməklə xarici dildə akademik səviyyədə yazı və oxu vərdişləri inkişaf etdirirsən.</p>	4

46	<p>Multikulturalizmə giriş</p> <p>Multikulturalizm fənninin mahiyyəti və əhəmiyyəti, Azərbaycanda yaşayan müxtəlif azsaylı xalqların adət-ənənələri, multikulturalizmin sosial-iqtisadi inkişafa təsirləri, multikulturalizmin xarici siyasətə təsirləri, Multikulturalizmi Azərbaycan Respublikasının Dövlət siyasəti olaraq təhlil etmək, Azərbaycan multikulturalizmi ilə dünya multikulturalizm nümunələrini müqayisəli təhlili.</p>	3
47	<p>Müasir stenoqrafiya</p> <p>Stenoqrafiya- nitqin sürətli şəkildə müəyyən şrift və işarələr vasitəsilə qeydə alınaraq yazılmasının xüsusi texnikasıdır. Bu işarələr hərfləri , hecaları, sözlərin bir hissəsini, söz və söz birləşmələrini , hətta cümlələri də əvəz edə bilər.</p> <p>Beləki, stenoqrafiya fənnini mənimsəyən tərcüməçi sinxron tərcümə zamanı stenoqramlar vasitəsilə sürətli şəkildə qeydlər apararaq, nitqin səlis və düzgün şəkildə, sürətlə tərcümə olunmasına nail ola bilər. İlk baxışda stenoqramlar adlanan bu işarələri öyrənmək asan görünə bilər, bəzi işarələr bənzər məna daşdığından onları yalnız kontekst daxilində düzgün anlamaq mümkündür. Həmçinin bu işarələri düzgün oxuya bilmək üçün onları axıcı və səliqəli şəkildə yazmaq vərdişi də tələb olunur.</p>	4
48	<p>Ümumi dilşünaslıq</p> <p>Dilşünaslıq onun ictimai təbiəti və funksiyaları,daxiliquruluşu,funksiyalarının qanunauyğunluqları, tarixi inkişafı və konkret dillərin təsnifatı haqqında elm. Dil (mövcud və ya nə vaxtsa mövcud olmuş dillər) haqqında elm. Dilçiliyə qədərki, mikrodilçilik və metadilçilik kimi hissələrə bölünür. Nəzəri dilçilik şərti olaraq ümumi və xüsusi dilçiliklərə bölünür. İngilis və fransız mənbələrində linqvistik işlənsə də o, dilçiliyin sinonimi kimi başa düşülür. Strukturalizmdə daxili və xarici dilçilik fərqləndirilsə də, linqvistik ümumi və nəzəri dilçiliyin bir hissəsi kimi başa düşülür.</p>	5
49	<p>Psixologiya</p> <p>Psixologiya psixofizioloji, sosial-psixoloji fenomenlər və onların təbiəti, işləmə mexanizmləri, funksiyaları daxil olmaqla insanın psixi həyatının, davranışının meydana gəlməsi və inkişafının qanunauyğunluqları haqqında elm olub, psixi prosesləri, psixi halları, psixi xassələri, bütövlükdə psixi hadisələri öyrənən elm sahəsidir. Psixologiyanın predmeti həm konkret şəxsin psixikası və psixi hadisələri, həm də qrup və kollektivlərdə müşahidə olunan psixi hadisələrdir . Psixologiya psixi proseslər, psixi vəziyyətlər və psixi xassələrin insanın davranışında təzahürlərinin öyrənilməsi vasitəsilə psixikaya nüfuz edir. Bu kursda psixologiyanın tarixi, psixikanın formalaşma mexanizmləri, fəaliyyətin psixologiyası, şəxsiyyətin psixologiyası, eləcə də temperamnet, qabiliyyət və xarakter, emosional-iradi xüsusiyyətlər kimi mövzular öyrədilir</p>	4

50	<p>Yüksək oxu və nitq</p> <p>Yüksək oxu və nitq fənninin qarşısında qoyulan məqsəd xarici dildə (ingilis dilinə) praktik olaraq hərtərəfli yiyələnmiş ingilis dili mütəxəssisi hazırlamaqdan ibarətdir.</p> <p>Tələbələrin düzgün oxu bacarıqlarını genişləndirilməsi, monoloji və bioloji nitq kimi şifahi nitq vərdişlərinin möhkəmləndirilməsi. Xarici dildə müzakirə aparma vərdişləri yaratmaq.</p>	4
51	<p>İctimai siyasi mətnlərin tərcüməsi</p> <p>"İctimai-siyasi mətnlərin tərcüməsi" fənninin əsas məqsədi ümumilikdə ictimai-siyasi, mədəni və sosial həyatın qloballaşdığı, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının rolunu tələbəyə çatdırmaq və bu materialların tərcüməsi zamanı istifadə olunacaq terminlərin tərcüməsində, cəmiyyətin inkişafının əsas hərəkətverici qüvəsi olan insanın formalaşdırılmasına və problemlərin həllinə dair tələbələrə kömək etməkdir. İnsanlar gündəlik həyatlarında davamlı ünsiyyət qururlar. Müasir dünyadakı həyat tərzini, fərdlərin texniki vasitələrdən daha çox asılı olmasıdır. Kütləvi informasiya vasitələri nəşrləri ilə davamlıdır və bu vəziyyət cəmiyyətdə təqib vərdişinə çevrilib. Fənn tələbələrə, yerli və xarici xəbərlərin, elmi məqalələrin, diplomatik xarakterli informasiyaların tərcüməsində mühüm rol oynayır.</p> <p>Təlim prosesində tələbələrlə müstəqil çalışmaq bacarıq və vərdişlərini aşılamaq lazımdır.</p> <p>Fənnin əsas məqsədi tələbələrdə öz fikirlərini həm yazılı, həm də şifahi formada düzgün, aydın, məntiqli, yığcam, səlis, zəngin, canlı, sadə, asanlıqla bir şəkildə ifadə edə bilmək bacarıq və vərdişləri yaratmaqdır. Nitq və dil, dil və təfəkkür, nitq və nitq şəraiti#, dil sisteminin normaları, üslub normaları, dilin funksiyalarına (anlaşma, məlumat vermə, təsir göstərmə) uyğun olaraq dilin leksik vahidlərindən yerində və məqsədə uyğun şəkildə istifadə etmə bacarığı, nitq prosesində dil normalarından kənara çıxma halları, onların aradan qaldırılması yolları, nitqin etik normaları və s. bu fənnin predmetini təşkil Nitq və dil, dil və təfəkkür, nitq və nitq şəraiti#, dil sisteminin normaları, üslub normaları, dilin funksiyalarına (anlaşma, məlumat vermə, təsir göstərmə) uyğun olaraq dilin leksik vahidlərindən yerində və məqsədə uyğun şəkildə istifadə etmə bacarığı, nitq prosesində dil normalarından kənara çıxma halları, onların aradan qaldırılması yolları, nitqin etik normaları və s. bu fənnin predmetini təşkil edir.</p>	4
	Təcrübə	30
Cəmi		240

***Qeyd:** Xüsusi təyinatlı ali məktəblərdə bu bölmədə (*İxtisas fənləri**) istiqamətə müvafiq olaraq 20%-dək dəyişiklik etmək olar.

1. Tədris və öyrənmə

1.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.

1.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.

1.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi universitetin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

1.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə ediləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:

- müəhazirə, seminarlar, praktiki tapşırıqlar;
- təqdimatlar və müzakirələr, debatlar;

Bu fənlər professor-müəllim heyətinin təcrübəsi, tədqiqat infrastrukturunu, yerli və beynəlxalq iş imkanları nəzərə alınaraq ali təhsil müəssisəsi tərəfindən təklif edilir. Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər tələbələr üçün seçmə xarakteri daşıyır, eləcə də tələbələrin xarici mübadilə proqramlarında iştirakına şərait yaradır.

- müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);
- layihələr;
- problemlərə əsaslanan tədris;
- sahə işləri;
- rol oyunları;
- hesabatlar;
- qrup qiymətləndirməsi;
- ekspert metodu;
- video və audio konfrans texnologiyaları;
- video və audio müəhazirələr;
- distant təhsil;
- simulyasiyalar;
- və s.

Qeyd: sadalanan metodlar ixtisasın spesifikasiyasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.

1.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yetirilməlidir.

1.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

2. Qiymətləndirmə

2.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülə bilinsin. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.

2.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, universitetin veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.).

2.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.

2.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:

- yazılı tapşırıqlar;
- bilik və bacarıqlara dair testlər, kompyuter əsaslı testlər;
- şifahi təqdimatlar;
- sorğular;
- açıq müzakirələr;
- praktika hesabatları, sahə işləri hesabatları;
- praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
- layihə işlərinə dair hesabatlar;
- portfolionun qiymətləndirilməsi;
- frontal sorğu;
- qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə;
- və s.

***Qeyd:** sadalanan üsullar fənnin spesifikasiyasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.*

2.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflıq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.

2.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Ali təhsil müəssisəsi müvafiq qaydalara uyğun olaraq qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.

2.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiarizm problemini anlamaq öyrədilir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

3. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

3.1. Təhsil proqramının təlim nəticələri, eləcə də hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.

3.2. Təlim nəticələri hər bir Odlar Yurdu Universiteti tərəfindən Əlavə 1-dəki formaya uyğun olaraq müəyyənləşdirilir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunmalıdır.

3.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

4. İnfrastruktur və kadr potensialı

4.1. “050215 Tərcümə (dillər üzrə)” ixtisasının təhsil proqramına müvafiq hazırlanmış tədris planında nəzərdə tutulan fənlər üzrə dərslərin aparılması, təcrübələrin keçirilməsi və elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müvafiq İKT ilə təchiz olunmuş kabinet və laboratoriyalar, kompüter sinifləri, emalatxanalar və s. ilə təmin olunmuş maddi-texniki bazası olmalıdır. Təhsilalanların Odlar Yurdu Universitetinin lokal şəbəkəsinə, internetə, məlumat bazalarına, elektron kitabxanalarına, axtarış sistem və inə çıxışı təmin edilməlidir.

4.2. Odlar Yurdu Universitetinin professor-müəllim heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcəyə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və/və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn yüksək ixtisaslı mütəxəssislər, həmçinin müvafiq ixtisas qrupu üzrə minimum magistr dərəcəsinə sahib olan şəxslər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.

5. Təcrübə

5.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir. İxtisasın xüsusiyyətlərindən asılı olaraq təcrübənin təşkili qayadalan Odlar Yurdu Universiteti tərəfindən müəyyən olunur.

5.2. Təcrübə özəl şirkətdə, dövlət müəssisəsində, tədqiqat laboratoriyasında (eləcə də universitet, AMEA, yerli, yaxud beynəlxalq özəl təşkilat və şirkətlərdə və s.) təşkil oluna bilər.

5.3. Təcrübə prosesindən maksimal fayda əldə etmək məqsədilə tələbələr ilkin hazırlıq prosesinə cəlb edilməli (karyera palanlanması) və onların müvafiq bacarıqları (yumşaq və sərt bacarıqlar) formalaşdırılmalıdır.

5.4. Təcrübənin təşkili Odlar Yurdu Universitetinin vəzifəsidir. Təcrübədən öncə Odlar Yurdu Universiteti və təcrübə təşkil olunacaq qurum arasında müqavilə imzalanmalıdır. Müqavilədə təcrübənin keçirilmə şərtləri, tələbələrin hüquq və vəzifələri və digər zəruri təfərrüatlar əks olunur. Təcrübəni təşkili iki formada təklif olunacaqdır. İmzalanmış müqaviləyə uyğun olaraq, tələbələr müvafiq şirkət və qurumlarda təcrübə imkanlarını araşdıracaq və müsbət dəyərləndirilən tələbələr qarşı tərəfin razılıq sənədlərini universitetə təqdim edəcəkdir. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına uyğun digər qurumlarda, o cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir.

5.5. Təcrübənin təşkilinin ikinci forması isə, tələbələrin iş dünyasından daxil olan sifariş layihələrinin icra olunmasıdır. Belə ki, müxtəlif özəl və dövlət qurumlarında ehtiyac duyulan araşdırmalar, təkmilləşmə imkanları, problemlərə həll yolları tələbə və mentor müəllimlərin birgə fəaliyyəti ilə təhlil və tədqiq ediləcək və layihə şəklində sifarişçilərə təqdim ediləcəkdir.

5.6. Təcrübənin qiymətləndirilməsi təqdim olunmuş layihənin dəyərləndirilməsindən sonra iş dünyası nümayəndələri tərəfindən həyata keçiriləcəkdir.

6. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

6.1. “050215 Tərcümə (dillər üzrə)” ixtisası üzrə məzun olan tələbələr əsasən dövlət qurumlarında, yerli özünüidarəetmə orqanlarında və mülkiyyət formasından asılı olmayaraq müxtəlif müəssisələrdə tərcüməçi mütəxəssis/məsləhətçi olaraq fəaliyyət göstərə bilirlər. Bundan əlavə, məzunlar tabeliyindən asılı olmayaraq peşəsinə və ixtisas dərəcəsinə uyğun gələn istənilən sahədə, təşkilatda, idarədə, müəssisədə, birlikdə, qurumda, nazirlik və komitələrdə həmçinin agentliklərdə və araşdırma/beyin mərkəzlərində tərcüməçi-mütəxəssis olaraq da çalışa bilirlər.

6.2. Odlar Yurdu Universiteti Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb sahifəsində yerləşdirməlidir.

6.3. “050215 Tərcümə (dillər üzrə)” ixtisası üzrə Təhsil Proqramının məzunları təhsillərini “Humanitar və sosial” ixtisaslar qrupuna daxil olan “060201 Filologiya”, “060204 Jurnalistika”(bəzi ixtisaslaşmalar üzrə) Magistr proqramlarında davam etdirə bilirlər.

6.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Razılaşdırılmışdır:

Tədrisin təşkili və yeni təlim texnologiyaları üzrə prorektor: dos. Q.A.Qafarov

Tədris və metodiki işlər departamentinin çərəhbəri: dos. İ.U.Rəhimov

Dillər kafedrasının müdir müavini : dos. S.X.Abdurəhmanova

Təhsil Proqramı və fənlər üzrə təlim nəticələri (Əlavə 1)

Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramı və hər fənn üzrə gözlənilən təlim nəticələrini müəyyən etməlidir. Aşağıdakı cədvəllərdə ən azı 6 təlim nəticəsi sadalanmalıdır (Təhsil Proqramı və hər fənn üzrə ayrılıqda).

Cədvəl 1

Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)

Tələbələr aşağıda sadalanan bacarıqları əldə edirlər:

PTN 1. Yüksək yaradıcı və tənqidi təfəkkürə, vətənpərvərliyə, geniş erudisiyaya, sosial-siyasi məsuliyyətə, yazılı və şifahi nitq vərdişlərinə, bir neçə xarici dildən sərbəst istifadə etməyi bacarır.

PTN 2. İxtisas dilində kiçik həcmli mətnləri oxuyub təhlil etməyi, oxuduğu mətnləri söz, cümlə vurğusu, intonasiya əsasında dəyərləndirməyi, ixtisas dilində verilmiş mətnlərə aid orfoepik qaydaları ana dili ilə müqayisə əsasında təhlil etməyi, ixtisas dilinin struktur qaydalarına riayət etməklə oxumağı bacarır;

PTN 3. “Tərcümə” ixtisası ilə bağlı ilkin məlumatları təhlil etməyi, tərcümənin müxtəlif təsnifatlarını izah etməyi, peşəkar tərcüməçiyə lazım olan bacarıq, bilik və vərdişlərdən istifadə etməyi, tərcüməçinin cəmiyyətdəki rol və mövqeyinə xidmət edən etik qaydalardan istifadə etməyi, tərcümə məktəbləri ilə bağlı ümumi məlumatları dəyərləndirməyi bacarır;

PTN 4. Hədəf və məxəz dillərdə struktur, tipoloji və morfoloji fərqlilikləri müəyyənləşdirməyi, hədəf və məxəz dillərdə mətnlərin üslubi çalarlarını təsvir etməyi, dil vahidlərinin tərcüməsi zamanı hədəf və məxəz dillərdə yaranan çətinlikləri aradan qaldırmağı, hədəf və məxəz dillərdən tərcümə olunmuş mətnləri təhlil etməyi bacarır;

PTN 5. İxtisas dilinin akademik yazı qaydalarından istifadə etməyi, ixtisas dilinin qrammatik qaydaları, durğu işarələri nəzərə alınmaqla sənədləri düzgün yazmağı, ixtisas dilində ticarət və işgüzar yazışmaları, xahiş məktublarını, CV-lər, hesabatlar kimi yazılı sənədləri düzgün şəkildə yazmağı bacarır;

PTN 6. İxtisas dilində danışılan ölkənin mədəniyyəti, coğrafiyası, iqtisadiyyatı, adət-ənənələri ilə haqqında məlumatları təhlil etməyi, ixtisas dilində danışılan dövlətlərə aid vacib məlumatların tərcümədə tətbiqini, ixtisas dilində danışılan ölkə biliklərinin mədəniyyətiərarası ünsiyyətdə istifadəsini, tərcümə zamanı ixtisas dilində danışılan ölkə mədəniyyətini düzgün şərh etməyi bacarır;

PTN 7. İxtisas dili üzrə sənədləşmə və terminologiya qaydalarından tərcümədə düzgün istifadəni, tərcümə prosesi zamanı transliterasiya qaydalarının tətbiqini, terminlər bankı üzərində lazımı şəkildə işləməyi bacarır;

PTN 8. Hədəf və məxəz dillərdə yazılı mətnin şifahi tərcüməsini, yazılı mətnin şifahi tərcüməsi zamanı hədəf və məxəz dillərdə müxtəlif sahələrə (ictimai-siyasi, hüquqi-inzibati, iqtisadi, neft-qaz, bədii və s.) aid terminoloji bazanın düzgün istifadəsini, hədəf və məxəz dillərə yazılı mətnin şifahi tərcüməsi zamanı şifahi tərcümə qaydalarının tətbiqini, hədəf və məxəz dillərə yazılı mətnin şifahi tərcüməsi zamanı konsentrasiya olmaq qabiliyyəti var;

PTN 9. Hədəf və məxəz dillərinə ardıcıl tərcümə zamanı qeydgötürmə texnikasının düzgün tətbiqini, hədəf və məxəz dillərində şifahi mətnləri və ya aparılan danışığı qeydgötürmə texnikası ilə ardıcıl tərcümə etməyi, hədəf və məxəz dillərində müxtəlif sahələr üzrə dinlənən audio-video yazı ləri ardıcıl tərcümə etməyi, hədəf və məxəz dillərə ardıcıl tərcümə

zamanı meydana çıxan çətinlikləri aradan qaldırmağı bacarır;

PTN 10. Maşın tərcüməsi sahəsində texniki bacarıqların tətbiqini, “maşın tərcüməsi üçün zəruri terminoloji bazanı düzgün tətbiq etməyi, kompüter tərcüməsi zamanı MEMO Q, TRADUS və s. proqram təminatından istifadəni bacarır;

PTN 11. İxtisas dili üzrə hədəf və məxəz dillərinə yazılı tərcümən, hədəf və məxəz dillərində hüquqi-inzibati, iqtisadi, neft-qaz, bədii və s. sahələrə aid terminlərdən yazılı tərcümədə düzgün istifadə etməyi, hədəf və məxəz dillərinə yazılı tərcümə zamanı akademik yazı normalarına düzgün riayət etmək səriştəsi var.

PTN 12. Empirik və analitik tədqiqat vərdişlərini inkişaf etdirmək; müqayisə, qarşılaşdırma, analiz və sintez kimi elmi-akademik bacarıqlar formalaşdırmaq; sahə işi, məlumatın toplanması, emalı və sistemləşdirilməsi vərdişlərini əldə etmək;

050215 – “Tərcümə” ixtisası üzrə fənn təlim nəticələri (FTN)

Əsas fənlər

"Azərbaycan tarixi " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN1 Azərbaycanın dünyanın ən qədim yaşayış məskənlərindən,ilk sivilizasiya məkanlarından biri olmasını müəyyən etməyi bacarır.

FTN 2 Azərbaycanın müxtəlif dövrlərdə dövlətçiliyinin təşəkküllü şəraitini, siyasi, beynəlxalq amilləri təhlil etməyi bacarır.

FTN 3 Azərbaycanda milü-dövlətin təşəkkülü, formalaşmasında ideoloji, iqtisadi və mədəni amillərin rolunu təhlil etməyi bacarır; azərbaycançılıq ideologiyasını dərk edir.

FTN 4 Müxtəlif dövrlərdə Azərbaycan dövlətçiliyinin zəifləməsinə təsir göstərmiş xarici və daxili amilləri təhlil etməyi və ümumiləşdirməyi bacarır

FTN 5 Azərbaycan dövlətinin müasir dünyada yeri və rolunu sistemli şəkildə öyrənmək

FTN 6 Azərbaycan tarixinin inkişafının tarixi təcrübəsindən düzgün nəticələr çıxarmağı bilmək.

FTN 7 Müasir mərhələdə Azərbaycan dövlətçiliyinin güclənməsini şərtləndirən amilləri, şəxsiyyətin rolunu təhlil və müəyyən etməyi bacarır.

" Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Qloballaşma şəraitində Azərbaycan dili və ona göstərilən dövlət qayğısı ilə bağlı məlumatlara yiyələnmək. Dövlət dili haqqında fərman və sərəncamlar, “Ulu öndər Heydər Əliyev və Azərbaycan dili” mövzusunda təqdimatlar hazırlamağı öyrənmək; “Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya” fənninin məqsəd və vəzifələrini bilmək. Kommunikasiyanın forma və funksiyaları, kommunikasiya səviyyələri barədə biliklərə sahib çıxmaq.

FTN 2 Akademik kommunikasiya prosesində köməkçi nitq hissələrinin rolunun nədən ibarət olduğunu mənimsəmək; şifahi və yazılı kommunikasiyalar, habelə nitqə verilən tələblər: nitqin düzgünlüyü, dəqiqliyi, aydınlığı, səlisliyi, təmizliyi, yığcamlığı, sadəliyi, zənginliyi, rəbitəliliyi və digər önəmli məsələlərin rolunu müasir tələblər səviyyəsində öyrənmək.

FTN 3 Kommunikasiya ritorikasının nədən ibarət olduğunu, ədəbi dilin üslublarını, Azərbaycan ədəbi dilinin aktiv və passiv leksikasını bilmək. Ədəbi dil və kommunikativlik, kommunikativliyin növləri, kommunikativlikdə rabitə və kommunikativ strategiya və yaradıcılıq texnologiyalarını mənimsəmək.

FTN 4 Dinləmə mədəniyyəti və dinləmənin kommunikasiya növü kimi mahiyyətini öyrənmək. Dinləmə və diqqət, dinləmə formaları, dinləmə bacarıqlarının təkmilləşdirilməsinin önəmini qavramaq; kommunikasiya mədəniyyəti, danışq etikası və müraciət etikətləri barədə məlumatlara yiyələnmək; təşkil olunmuş nitqin (mühazirə, məruzə, çıxış, spontan nitq) özünəməxsusluğunu bilmək; şifahi şəkildə işgüzar kommunikasiya yaratmaq.

FTN 5 Müasir Azərbaycan dilinin işgüzar üslubu barədə məlumatları və qaydaları öyrənmək; İşgüzar kommunikasiyada məktubların rolu, elektron və onlayn kommunikasiyalar barədə biliklərini zənginləşdirmək; yazılı şəkildə işgüzar kommunikasiya yaratmaq.

FTN 6 Rəsmi-ışgüzar sənədləri dili barədə məlumatları öyrənmək; işgüzar kommunikasiyaların növləri və formaları, həmçinin dili və üslubu barədə məlumatlara yiyələnmək. İşgüzar kommunikasiyada Azərbaycan dilinin saflığının, orfoqrafiya qaydalarının və cümlə quruluşuna əməl olunmasının mahiyyətini öyrənmək. İşgüzar ritorika haqqında nəzəri və praktik çalışmalara sahib çıxmaq.

FTN 7 Azərbaycan dilində ixtisas üzrə yazılı və şifahi təqdimatlar hazırlamağı bacarmaq

" Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN1 Yazılı və şifahi nitq prosesində xülasələşdirmək, parafraz etmək, sintez etmək kimi bacarıqlar nümayiş etdirmək.

FTN 2 Nisbətən mürəkkəb mətnləri oxuyub təhlil edə bilmək; dinlədiyi və oxuduğu mətnin (ixtisasına uyğun elmi, ictimai-siyasi və s.) icmalını təqdim edə bilmək.

FTN 3 Müəyyən edilmiş məqsədə uyğun yazı strategiyaları seçə bilmək; müxtəlif janrlarda yazı nümunələri nümayiş etdirmək; yazılı şəkildə işgüzar kommunikasiya yaratmağı bacarır.

FTN 4 Effektiv ünsiyyət yaratmaq üçün sual müdaxiləsi, empatik dinləmə, məlumatı dəqiqləşdirmə, məlumatı əlavə təfərrüatla zənginləşdirmə və s. kimi texnologiyalara yyələnmək.

FTN 5 İxtisas sahəsi daxilində müzakirələrdə iştirak edə bilmək; şifahi şəkildə işgüzar kommunikasiya yaratmağı bacarır.

FTN 6 Öyrəndiyi dildə yazılı təqdimatlar hazırlamağı bacarın _____

FTN 7 Konkret sual ətrafında rabitəli, məntiqli və adekvat şifahi və yazılı mətn formalaşdırmaq.

" Tələffüz və şifahi nitq vərdişləri " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 İxtisas dilində bütün dil normalarını;

FTN 2 İxtisas dilində mətnlərin struktur qaydalarını;

FTN 3 İxtisas dilində dinlədiyi informasiyanın mənasını;

FTN 4 İxtisas dilində super segment vahidlərin funksiyalarını;

FTN 5 İxtisas dilində düzgün tələffüz qaydalarını;

FTN 6 İxtisas dilində informasiyanın dekodlaşmasında kontekst və situasiyanın rolunu.

"Tərcüməçinin oxu vərdişləri" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 İxtisas dilinin orfoepik qaydalarını;

FTN 2 İxtisas dilinin leksik bazasını;

<p>FTN 3 İxtisas dilində oxuduqlarının mənasını;</p> <p>FTN 4 İxtisas dilində prosodik qaydaları;</p> <p>FTN 5 İxtisas dilində verilmiş mətnlərin orfoepik qaydalarının ana dili ilə müqayisə yollarını;</p> <p>FTN 6 İxtisas dilinin struktur oxu qaydalarını.</p>
<p>“Tərcüməçinin yazı vərdişləri” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 İxtisas dilinin orfoqrafik qaydalarını;</p> <p>FTN 2 İxtisas dilində mətnlər və esselər yazmaq üçün leksik- qrammatik bazanı;</p> <p>FTN 3 İxtisas dilində yazdıqlarının mənasını;</p> <p>FTN 4 İxtisas dilində fikirlərini dəqiq çatdırılması üçün yazı üslubunu;</p> <p>FTN 5 Müxtəlif növ yazışmaların tərtibat qaydalarını;</p> <p>FTN 6 İxtisas dilinin struktur yazı qaydalarını.</p>
<p>“Peşəkar tərcümənin əsasları” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 Müxtəlif növ yazışmaların tərtibat qaydalarını</p> <p>FTN 2 Tərcümənin müxtəlif təsnifatlarını;</p> <p>FTN 3 Peşəkar tərcüməçiyə lazım olan parametrləri;</p> <p>FTN 4 Tərcüməçinin cəmiyyətdəki rolu və mövqeyinə xidmət edən etik qaydaları;</p> <p>FTN 5 Tərcümədə lüğətlərdən istifadə qaydalarını;</p> <p>FTN 6 Tərcümə məktəbləri ilə bağlı ümumi məlumatları.</p>
<p>“Xarici dil” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 İxtisas dilindən əlavə ikinci xarici dildə əsaslı biliklərə;</p> <p>FTN 2 İxtisas dilindən əlavə ikinci xarici dildə leksik bazanı;</p> <p>FTN 3 İxtisas dilindən əlavə ikinci xarici dilin qrammatik qaydalarını;</p> <p>FTN 4 İxtisas dilindən əlavə ikinci xarici dildə çox da mürəkkəb olmayan mətnlərin struktur qaydalarını;</p> <p>FTN 5 İxtisas dilindən əlavə ikinci xarici dildə üslubi qaydaları;</p> <p>FTN 6 İxtisas dilindən əlavə ikinci xarici dildə mətnləri tərcümə etmək qaydalarını.</p>
<p>“Tərcümə və müqayisəli üslubiyyat” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 Hədəf və məxəz dillərdə linqvistik qaydaları;</p> <p>FTN 2 Hədəf və məxəz dillərdə dil vahidlərinin struktur, tipoloji və morfoloji fərqliliklərini;</p> <p>FTN 3 Hədəf və məxəz dillərdə mətnlərin üslubi çalarlarını;</p> <p>FTN 4 Hədəf və məxəz dillərdə üslubi cəhətdən oxşar və fərqli xüsusiyyətləri;</p> <p>FTN 5 Hədəf və məxəz dillərdə dil vahidlərinə məxsus xüsusiyyətləri;</p> <p>FTN 6 Hədəf və məxəz dillərdə tərcümə qaydalarını.</p>
<p>“Akademik yazı” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 İxtisas dilinin akademik yazı qaydalarını;</p> <p>FTN 2 İxtisas dilinin müxtəlif dil səviyyələrində akademik yazı qaydalarını;</p> <p>FTN 3 İxtisas dilinin qrammatik qaydalarını, durğu işarələri nəzərə alınmaqla sənədlərin düzgün yazılma qaydalarını;</p> <p>FTN 4 İxtisas dilində ticarət və işgüzar yazışmaların, xahiş məktublarının hazırlanması qaydalarını;</p> <p>FTN 5 İxtisas dilində CV-lər, hesabatlar kimi yazılı sənədlərin spesifik xüsusiyyətlərini;</p> <p>FTN 6 İxtisas dilindəki sənədlərin tərcüməsində akademik yazı qaydalarını.</p>
<p>“Tərcümə və mədəniyyətlərərsə ünsiyyət” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>

FTN 1 İxtisas dilində danışılan ölkə haqqında ümumi məlumatı;
FTN 2 İxtisas dilində danışılan ölkənin mədəniyyəti, coğrafiyası, iqtisadiyyatı, adət-ənənələri haqqında informasiyaları;
FTN 3 İxtisas dilində danışılan ölkəyə xas davranış qaydalarını;

FTN 4 İxtisas dilində danışılan ölkədə lingvistik və paralingvistik xüsusiyyətləri;
FTN 5 İxtisas dilində danışılan ölkə biliklərinin mədəniyyətlərarası ünsiyyətdə rolunu;
FTN 6 İxtisas dilində danışılan ölkə haqqında ümumi məlumatların tərcümə qaydalarını.

“İlkin tərcümə vərdişləri” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Hədəf və məxəz dillərində ilkin tərcümə qaydalarını;
FTN 2 Tərcümə prosesi zamanı lüğətlərdən düzgün istifadə qaydalarını;
FTN 3 Yadda saxlama mexanizminin sadə formasının tətbiqi qaydalarını;
FTN 4 Hədəf və məxəz dildə sadə mətnlər üzərində təhlil qaydalarını;
FTN 5 Hədəf və məxəz dillərində ilkin tərcümə prosesində qarşıya çıxan çətinliklərin aradan qaldırılması yollarını;
FTN 6 Tərcümə prosesində transformasiya qaydalarını.

“Sənədləşmə və terminologiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Tərcümə prosesi zamanı ixtisas dili üzrə sənədləşdirmə və terminologiya qaydalarını;
FTN 2 Hədəf və məxəz dillərinə tərcümə zamanı terminoloji bazanı;
FTN 3 Tərcümə prosesi zamanı transliterasiya qaydalarını;
FTN 4 Tərcümə prosesi zamamədəf və məxəz dillərdə sənədləşdirmə qaydalarını;
FTN 5 Terminlər bankından düzgün istifadə qaydalarını;
FTN 6 Hədəf və məxəz dillərinə tərcümə zamanı terminologiyanın transformasiya qaydalarını

“Yazılı mətnin şifahi tərcüməsi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Hədəf və məxəz dillərdə yazılı mətnin şifahi tərcümə qaydalarını;
FTN 2 Hədəf və məxəz dillərdə müxtəlif sahələrə (ictimai-siyasi, hüquqi-inzibati, iqtisadi, neft-qaz, bədii və s.) aid terminləri;
FTN 3 Hədəf və məxəz dillərə yazılı mətnin şifahi tərcüməsi zamanı mətnləri düzgün təhlil etmək qaydalarını;
FTN 5 Hədəf və məxəz dillərə yazılı mətnin şifahi tərcüməsi zamanı lingvistik və paralingvistik qaydaları;
FTN 6 Hədəf və məxəz dillərə yazılı mətnin şifahi tərcüməsi zamanı diqqətin konsentrasiyası qaydalarını.

“Ardıcıl tərcümə və qeydgötürmə texnikası” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

FTN 1 Hədəf və məxəz dillərinə tərcümə zamanı ardıcıl tərcümə qaydalarını;
FTN 2 Hədəf və məxəz dillərinə ardıcıl tərcümə zamanı qeydgötürmə texnikasının tətbiqi qaydalarını;
FTN 3 Hədəf və məxəz dillərdə müxtəlif sahələr üzrə dinlənən audio-videoyazıların ardıcıl tərcümə qaydalarını;
FTN 4 Hədəf və məxəz dillərdə şifahi mətnlərin və ya aparılan danışığın ardıcıl tərcümə etmək qaydalarını;
FTN 5 Hədəf və məxəz dillərdə qeydgötürmənin texniki qaydalarını;
FTN 6 Hədəf və məxəz dillərinə ardıcıl tərcümə zamanı qeydgötürmədə lingvistik xüsusiyyətləri.

“Kompüter tərcümə proqramları” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

- FTN 1 Maşın tərcüməsi sahəsində texniki qaydaları;
- FTN 2 Maşın tərcüməsi üçün zəruri terminoloji bazanı;
- FTN 3 Kompüter tərcüməsi zamanı MEMO Q, TRADUS və s. proqram təminatından istifadə qaydalarını;
- FTN 4 Proqram təminatından istifadə zamanı kompüterdə leksik bazanın yaradılması qaydalarını;
- FTN 5 Maşın tərcüməsi zamanı terminoloji bazanın işlənmə prosesində linqvistik xüsusiyyətləri;
- FTN 6 Kompüter tərcüməsi zamanı tərcüməçinin istinad etdiyi mənbələri.

“Yazılı tərcümə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

- FTN 1 İxtisas dili üzrə hədəf və məxəz dillərinə yazılı tərcümə qaydalarını;
- FTN 2 İxtisas dili üzrə hədəf və məxəz dillərinə yazılı tərcümə zamanı lüğətlərdən istifadə qaydalarını;
- FTN 3 İxtisas dili üzrə hədəf və məxəz dillərinə tərcümə olunmuş mətnlərin düzgün təhlil qaydala
- FTN 4 Hədəf və məxəz dillərində hüquqi-inzibati, iqtisadi, neft-qaz, bədii və s. sahələrə aid terminoloji bazam;
- FTN 5 İxtisas dili üzrə hədəf və məxəz dillərinə yazılı tərcümə zamanı lingvistik xüsusiyyətləri;
- FTN 6 Hədəf və məxəz dillərinə yazılı tərcümə zamanı akademik yazı normalarını.

“Şifahi tərcümə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

- FTN 1 İxtisas dili üzrə hədəf və məxəz dillərinə şifahi tərcümə qaydalarını;
- FTN 2 Şifahi tərcümə zamanı peşəkar tərcüməçiyə lazım olan etik davranış qaydalarını;
- FTN 3 İxtisas üzrə hədəf və məxəz dillərinə şifahi tərcümə zamanı lüğətlərdən düzgün istifadə qaydalarını;
- FTN 4 Şifahi tərcümə zamanı hüquqi-inzibati, iqtisadi, neft-qaz, bədii və s. sahələrə aid terminoloji bazanın istifadə qaydalarını;
- FTN 5 Şifahi tərcüməçiyə cəldlik, rəvanlıq, yaddaş üçün zəruri olan qaydaları;
- FTN 6 Şifahi tərcümənin sinxron və ardıcıl formalarının özəlliklərini.

“Tərcümə nəzəriyyəsi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

- FTN 1 Tətbiqi dilçiliyin bir sahəsi kimi tərcümə prosesi ilə bağlı olan əsas nəzəriyyələri;
- FTN 2 Tərcümə sahəsinə aid metodların, prinsiplərin, tendensiyaların elmi əsaslarını;
- FTN 3 Tərcümə prosesi zamanı zəruri olan tərcümə nəzəriyyəsinə;
- FTN 4 Tərcümə nəzəriyyəsi biliklərinin dillərarası transformasiyasındakı rolunu;
- FTN 5 Tərcümə məktəbləri ilə bağlı daha geniş məlumatları;
- FTN 6 Tərcüməşünashq elmində daha geniş nəzəri bazanı.

“Mülki müdafiə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)

- FTN 1 Fövqaladə hadisələrin təsnifatı, onların tam xarakteristikası, Mülki müdafiənin yaranma tarixi, onun FH-da rolu və vəzifələrini öyrənmək. Mülki müdafiə ilə bağlı normativ-hüquqi sənədləri bilmək;
- FTN 2 Müasir dövüdə sülh və müharibə dövürlərində Mülki müdafiənin rolunu və vəzifələrini bilmək. Texnogen FH-də hadisələrin qarşısının alınması yolları, bakterioloji, kimyəvi və radiasiya şəraitində əhalinin davranış qaydalarını, mahiyyətini bilmək. Karantin, observasiya şəraitində, sanitariya təmizliyi, ərazinin dezinfeksiyası, kimyəvi zəhərlənmə

ocaqlarında deqazasiya, radiasiya şəraitində işə dezaktivasiya üsullarını bilmək;
 FTN 3 Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması üçün Dövlət sisteminin rolu və vəzifələrini bilmək. Hərbiləşdirilməmiş mülki müdafiə dəstələrinin yaradılmasını öyrənmək;
 FTN 4 Fövqəladə hallar zamanı əhalinin mühafizəsinin təşkilini həyata keçirmək. Kollektiv mühafizə qurğuları və onlardan istifadə qaydalarını bilmək. Fərdi mühafizə vasitələri və onlardan istifadə qaydalarını bilmək. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin köçürülməsini bacarmaq. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin səmərəli mühafizəsinin təşkilini bacarmaq. Kollektiv mühafizə qurğuları və onlardan istifadə qaydalarını bacarmaq. Fərdi mühafizə vasitələri və onlardan istifadə qaydalarını bilmək. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin köçürülməsini həyata keçirmək;
 FTN 5 Mülki müdafiə kəşfiyyatının təşkili və aparılması qaydalarını bilmək. Radiasiya və kimyəvi kəşfiyyat cihazlarını işlətməyi bacarmaq. Mülki müdafiə üzrə idarəetmə, mülki müdafiə qərargahları və onların əsas vəzifələrini bilmək;
 FTN 6 FH-in nəticələrinin aradan qaldırılması yollarını bilmək. Qəza- xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlərin dağıntı ocaqlarında təşkil etmək və aparılmasını həyata keçirmək. Əhalinin mülki müdafiə sahəsində hazırlanmasının prinsiplərini öyrənmək. Fövqəladə hadisələr zamanı dağıntı ərazisində ilk tibbi yardım aparmağı bacarmaq.

Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər üzrə təlimin nəticələri (FTN)
Cədvəl 3

"Fəlsəfə" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Fəlsəfənin yaranması və inkişafının əsas mərhələləri, varlıq haqqında fəlsəfi təlim, materiya anlayışı üzrə biliklərə yiyələnir.
FTN 2. Müasir elm materiyanın quruluşu haqqında, hərəkət, məkan və zaman, dialektikanın əsas qanunları və kateqoriyalarını təhlil etməyi bacarır.
FTN 3. Fəlsəfədə şüur problemi, insanın fəlsəfi anlamı, təbiət və cəmiyyət, idrak və onun strukturu, elmi idrak və onun metodları, yaradıcılıq və intuisiya, elmin etikası, sosial idrakın spesifikliyini təhlil etməyi bacarır.
FTN 4. Özünü inkişaf edən sistem olan cəmiyyəti, ictimai həyatın əsas sferaları öyrənilir.
FTN 5 İqtisadi həyatın fəlsəfi səpkisi, cəmiyyətin sosial sferası, siyasi həyatın fəlsəfi təhlili, cəmiyyətin mənəvi həyatını təhlil etməyi bacarır.
FTN 6. Tarixi prosesin subyektləri və hərəkətverici qüvvələri, mədəniyyət və sivilizasiya, şəxsiyyət və sosial dəyərlər təhlil və tədqiq edilir.
"Sosiologiya" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Cəmiyyət və onu təşkil edən sosial institutlar, sosial qruplar və təşkilatların strukturunu, məzmununu və fəaliyyətinin əhəmiyyətini mənimsəyib.
FTN 2. Cəmiyyət – şəxsiyyət münasibətlərini və onun gedişatını, bir-birinə qarşılıqlı təsirlərini bilir.
FTN 3. Cəmiyyətdə milli və etnik kimlikləri tanıyır, onların müsbət birgə mövcudluqlarını,

əməkdaşlıqlarını təşviq edir.
FTN 4. Sosioloji tədqiqatlar aparmaq üçün tədqiqat proqramı hazırlayır.
FTN 5. İctimai problemlərin həllində sosioloji təhlillərdən istifadə edir.
FTN 6. Sosial araşdırmalar yolu ilə gündəmdə mövcud ictimai-siyasi, sosial hadisələri öyrənir və problem olduqda həll yolları təklif edir.
FTN 7. Yerli və qlobal hadisələri sosioloji aspektdən təhlil edir, sosial iş müdaxiləsini təşkil edir.
"AR konstitusiyası və hüququn əsasları" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının təşəkkülü və mahiyyətini izah etməyi bacarır
FTN 2 Proqrama daxil olan digər normativ hüquqi aktların mahiyyətini izah etməyi bacarır
FTN 3 Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası və digər normativ hüquqi aktların elmi prinsiplərinin metodoloji əsaslarını təhlil etməyi bacarır.
FTN 4 Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasını mənimsəməklə təhlil etməyi bacarır
FTN 5 Azərbaycan Respublikası Konstitusiyası və digər normativ hüquqi aktların tərkibinin dinamik olması mahiyyətini izah etməyi bacarır
FTN 6 Proqramda nəzərdə tutulan bütün problemlər üzrə elmi dünyagörüşünü formalaşdırmağı bacarır
FTN 7 Əmək hüququnun əsasları, mülki hüququn əsasları, ailə hüququnun əsasları, cinayət hüququnun əsaslarını mahiyyətini izah etməyi bacarır
"Məntiq" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Məntiqi düşünmə qabiliyyətini qiymətləndirir, məntiqi qanunauyğunluqları qavramaq və tətbiq etmək bacarığını inkişaf etdirir.
FTN 2. Gələcəyin peşələri üçün axtarılan ən önəmli qabiliyyətlərdən biri olan analitik düşünmə məlumatları təhlil edərək problemləri başa düşmək və həll etmək üçün aparılan sistemli düşünmə tərzini formalaşdırır.
FTN 3. Verbal sahə ilə söz ehtiyatının zənginliyi, sözlə ifadə olunmuş məlumatı təhlil etmə, sintez etmə, müqayisə etmə, ümumiləşdirmə, mücərrədləşdirmə, müxtəlif sözlərin istifadəsində incəlikləri hissetmə qabiliyyətləri inkişaf etdirilir.
FTN 4. Fiqurlarla bağlı sahəsi ilə vizual məlumatı (fiqur və ya şəkil formasında verilənləri) təhlil etmə, sintez etmə, müqayisə etmə, ümumiləşdirmə, mücərrədləşdirmə qabiliyyətləri artırılır.
FTN 5. Məntiqi-riyazi mövzular ilə praktiki riyazi təfəkkürün inkişaf səviyyəsi, ədədlər arasındakı qanunauyğunluğu aşkar etmək qabiliyyətləri inkişaf etdirilir.
"Etika" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Etik fikir, onun təkamülünün əsas mərhələləri: Qədim Hindistan və Çində etik fikir, antik dövrdə etik fikir, orta əsrlər və yeni etik fikir, Azərbaycanda etik fikir, islam etikasına haqqında biliklərə malik olur.
FTN 2 Əxlaqın mahiyyəti və əsas funksiyaları ilə əlaqədar biliklərə malik olur.
FTN 2 Əxlaq və ictimai şüurun digər formaları, əxlaqi şüur və fəaliyyət ilə əlaqədar biliklərə malik olur.
FTN 4 Etikanın əsas kateqoriyaları: xeyir və şər, borc və vicdan, şərəf və ləyaqət, xoşbəxtlik və həyatın mənası haqqında biliklərə malik olur.
FTN 5 Tətbiqi etika haqqında biliklərə malik olur.

FTN 6 Peşə etikası haqqında biliklərə malik olur.
"Tərcümə ixtisasında informasiya texnologiyalarının tətbiqi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Mətnin tərcüməsində şərti normanın işləmə xüsusiyyətlərinin müəyyən edilməsini öyrənəcək. Verilənlərin və informasiyanın növlərini, tiplərini, formalarını aydın anlamış olacaq.
FTN 2. Informasiyanın xüsusi və strateji əmtəə olduğunu başa düşür. Optimal qərarların qəbul edilməsində informasiyanın vacib əhəmiyyətini dərk edir.
FTN 3. Müasir texnologiyanın imkanlarından hər yerdə və hər zaman istifadə etmək bacarığını qazanır.
FTN 4. İnternet resurslarından, xüsusi paketlərdən və ofis proqramlarından istifadə etmək bacarığı ilə daha fərqli karyera qura bilmək imkanı qazanır.
FTN 5. Daim online olmaq və operativ kommunikasiyadan istifadə etmək bacarığına malik olur.
FTN 6. İnternet resurslarından – sayt və səhifələrdən, fayllardan, qovluqlardan, informasiya sistemlərindən istifadə etməyi bacarır.
"İnformasiyanın idarə edilməsi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Fayl texnologiyalarını, fayl sistemlərini öyrədilir;
FTN 2. Web texnologiyaları, informasiya resurslarının axtarışı, informasiya ilə məqsədyönlü rəftar, düzgün seçilmə və emal başa salınır;
FTN 3. Elektron iqtisadiyyat, onun formalaşması, elektron kommersiya, elektron pul, onların müasir həyatda rolu və onlardan istifadə qaydaları öyrədilir;
FTN 4. İqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində, məsələn turizm, bank, təhsil və s. kimi sahələrdə müasir İKT-nin texniki və proqram baxımından tətbiqindən danışılır;
FTN 5. Dövlət idarəçiliyində elektron hökumət layihəsi ilə iş başa salınır.
"Politologiya" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN1 Siyasi təlimlərin tarixi ilə bağlı elmi ədəbiyyatla sərbəst işləməyi bacarır.
FTN2 Müxtəlif müasir siyasi konsepsiyaların terminoloji aparatından istifadə etməyi bacarır.
FTN3 Siyasi nəzəriyyələrin öyrənilməsinin metodoloji üsullarını tətbiq etməyi bacarır.
FTN4 Siyasi hakimiyyət, siyasi sistem və onun strukturu, hakimiyyət və cəmiyyətin siyasi həyatda rolu, siyasi elita və s. məsələlərdə məlumatlı olmağı bacarır.
FTN5 Siyasi hadisələrin ardıcıl inkişafında öyrənilməsi, keçmiş, indiki və gələcək arasında əlaqələri müəyyənləşdirməyi bacarır.
FTN6 Siyasi fəaliyyətlərin həyata keçirildiyi qurumların fəaliyyətini öyrənməyi və təhlil etməyi bacarır.
FTN7 Siyasi hadisələrin cəmiyyət və şəxs üçün əhəmiyyətini, onları ümumi rifaha ədalətə, insan ləyaqətinə hörmət baxımından qiymətləndirməyi bacarır.
"Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Sahibkarlıq mühiti və rəqabəti, kiçik və orta sahibkarlıq ilə bağlı bilik və bacarıqlar qazanır.
FTN 2 Sahibkarlıq fəaliyyətində vergiqoyma, qiymət siyasəti, menecment və marketing sistemini öyrənir.
FTN 3 Biznesin təşkilati- hüquqi formalarını mənimsəyir.
FTN 4 GZİT təhlil, sahibkarlığın xarici və daxili mühitini təhlil edə bilmək bacarığı.
FTN 5 Kommersiya, maliyyə, məsləhət, istehsal sahibkarlığı ilə bağlı bilik və bacarıqlar

qazanır.
FTN 6 Uçot, yenidən bölüşdürmə, stimullaşdırıcı, balanslaşdırıcı və istehsalın yerləşdirilməsi ilə bağlı bilik və bacarıqlar qazanır.
" Böyük Britaniyanın tarixi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Tələbələr İxtisas aldıkları duildə tarix sahəsi ilə bağlı kifayət qədər söz bazasına sahib olurlar
FTN 2 Tarix sahəsinə aid yeni terminlərə, anlayışlara sahib olmaq
FTN 3 Tələbələr təlim prosesində müstəqil çalışmaq bacarığına və vərdişlərinə sahib olurlar
FTN 4 Mühazirəyə verilən suallara sərbəst cavab verməyi bacarırlar
FTN 5 Şifahi və yazılı formada tapşırıqlar etməyi bacarırlar
FTN 6 Müzakirələrdə fəal iştirak etmək bacarığına yiyələnirlər
" Mətbuat materiallarının tərcüməsi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Sənədlərin düzgün tərcüməsinin yerinə yetirilməsini bilmək
FTN 2 Yeni sözlərlə işlənən ifadələri bilmək
FTN 3 Müvafiq mətnləri düzgün tələffüzlə oxuya bilmək
FTN 4 Yeni sözlərin düzgün yazılışını bilmək
FTN 5 Mövzulara aid sərbəst fikir ifadə etmək
FTN 6 Əlavə oxu zamanı lüğət ehtiyatını artırmaq
"Poetik tərcümə" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Şeir , ritm haqqında məlumatlı olmaq
FTN 2 Sərbəst və səlis oxumağı bacarmaq
FTN 3 Nitq zamanı cümlələri düzgün tələffüz etmək
FTN 4 İxtisasa aid terminləri bilmək
FTN 5 Terminlərin ingilis dilində izahını vermək
FTN 6 Tədris prosesində fənlə bağlı bilik, bacarıq və vərdişlərə yiyələnmək
"İngilis dilinin stilistikası" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Dilin müxtəlif üslublarında olan mahiyyət və funksiyaların müəyyənləşdirilməsi;
FTN 2 Üslubiyyətin səciyyəvi əlamətlərinin təsviri;
FTN 3 Dilin funksional üslubları, onların təşkili komponentləri və məqsədyönlülüyü;
FTN 4 Linqvistikanın ümumi dilçiliyin digər bölmələri ilə əlaqəsi;
FTN 5 Stilistik vasitələrin təsviri;
FTN 6 Fikrin sintaktik problemi, mətn dilçiliyinin əsas problemləri
"İngilis dilinin tarixi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN1. İngilis dilinin tarixi inkişafı ilə tanışlığı.
FTN 2. İngilis dilinin fonetik quruluşu və tənəffüs tarixi.
FTN 3. Qrammatik sistemin evolyusiyası və lüğətin inkişafı.
FTN 4. Dil tarixinə öz təsirini göstərən ingilis-dilli kütlələrin dəyişən tarixi şərtlər altında inkişafı.
FTN 5. İngilis dilinin əsas xüsusiyyətlərini öyrənmək
İngilis dilli ölkələrin ədəbiyyatı tarixi
FTN 1. Dünya ədəbiyyatının müasir həyatımızdakı rolunu tələbələrə çatdırmaq.
FTN 2. Hər hansı bir materialın tələbələr tərəfindən mənimsənilməsinə təmin etmək.
FTN 3. Yeni yazıçılar və onların yaradıcılığını öyrənmək.
FTN 4. Əsərlərdəki hadisələrin cərəyan etdiyi mühitin tələbələr tərəfindən analiz edilməsi.

FTN 5. İnternet resuslarından istifadə etmək.
FTN 6. Dünya ədəbiyyatına adını yazdırmış yazarlar və onların əsərləri ilə tanış olmaq.
"İngilis ədəbiyyatı tarixi" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Klassik və müasir İngilis ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin yaradıcılığını dərinləndirmək
FTN 2 İngilis ədəbiyyatının məşhur klassik əsərlərini təhlil və müzakizə etmək bacarığı
FTN 3 İngilis ədəbiyyatının Viktoriya dövrü haqqında dərin təsəvvürə malik olmaq
FTN 4 Amerika romantizminin xarakterik xüsusiyyətlərini mənimsəmək
FTN 5 Amerika ədəbiyyatı və vətəndaş müharibəsi mövzusunda biliklərini zənginləşdirmək
FTN 6 Ədəbiyyatın ümumbəşəri mövzular ətrafında diskussiyalarda iştirak etmək
" Texniki mətnlərin tərcüməsi " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 İxtisas dilində texniki sahəyə aid mətnlərin tərcümə qaydalarını bilmək
FTN 2 İxtisas dilində texniki sahəyə aid söz ehtiyatını artırılması
FTN 3 Texniki tərcümə bütün lazımi biliklərə və spesifik terminologiyaya malik olması
FTN 4 Xüsusi texniki sənədlərin, texniki mətnlərin, texniki kataloqların, elmi texniki məqalələrin düzgün qaydalara uyğun tərcüməsini
FTN 5 Texniki lüğətdən düzgün istifadə etmə bacarığını
FTN 6 Texniki sahədə lazımi bilik və bacarıqlara yiyələnməyi
" İngilis dilinin leksikologiyası" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Sözlər və onlar arasında mənə əlaqələrini bilmək
FTN 2 Müasir mənada söz ehtiyatının formalaşdığı tarixi faktları bilmək
FTN 3 Nəzəri müddələrin tədrisin konkret-praktik üsulları ilə əlaqələndirməyə imkan vermək
FTN 4 Müxtəlif nitq sferalarında funksional və üslubi xarakter baxımından sözlərin mövcud fərqi bilmək
FTN 5 Sözlərin linqvistik tərkibinin quruluşunu bilmək
FTN 6 Leksik vahidin funksionallığını bilmək
" Semantika və leksikoqrafiya" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 frazemlər və onların strukturunu müəyyən etmək;
FTN 2 lüğətlərin növlərini müəyyən etmək;
FTN 3 lüğət tərtibatını prinsiplərinə yiyələnmək;
FTN 4 Dilin leksik və semantik tərkibinə yiyələnmək;
FTN 5 Lüğət vahidlərinin qatlarını ayıran xarici əlamətləri müəyyən etmək.
FTN6 Dilin lüğət tərkibinin zənginləşdirilməsi amillərini bilmək
" Bədii mətnlərin tərcüməsi " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 İxtisas dilinin orfoqrafik qaydalarını;
FTN 2 İxtisas dilində mətnlər və esselər yazmaq üçün leksik- qrammatik bazanı;
FTN 3 İxtisas dilində yazdıqlarının mənasını;
FTN 4 İxtisas dilində fikirlərini dəqiq çatdırılması üçün yazı üslubunu;
FTN 5 Müxtəlif növ yazışmaların tərtibat qaydalarını;
FTN 6 İxtisas dilinin struktur yazı qaydalarını.
" Xarici dildə ünsiyyətdə nitq mədəniyyəti" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Məzmunlu linqvistik informasiyanı mətndən seçmək
FTN 2 Referat yazmaq üçün lazımi informasiyanı mətndən çıxarmaq
FTN 3 Mətnin mənə və təşkili quruluşunu müəyyən etmək

FTN 4 Oxşar mövzuların mətnlərini birləşdirmək və yrnidən tərtib etmək
FTN 5 Mətnin növünü təyin etmək
FTN 6 Müasir texniki vasitələrdən istifadə etmək
"Ölkəşünaslıq" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN1 Ölkəşünaslıq fənnini konkretləşdirib və müasir şərtlərdə onun öyrənmə aktuallığını açmağı
FTN 2 Müasir dövrdə baş verən prosesəri və elmin baza anlayışlarını
FTN 3 Ölkəşünaslıq elmi haqqında sistematik bilgiler almağa imkan yaratmaq
FTN 4 Müxtəlif ölkələrin mentalitet xüsusiyyətləri haqqında məlum atlandırılmaq
FTN 54 Müxtəlif ölkələrin mədəniyyəti və tarixi haqqında məlum atlandırılmaq
FTN 6Müasir dövrdə baş verən prosesləri və elmin baza anlayışlarını araşdırmaq
" Nəzəri sintaksis" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Sözlərin söz birləşmələri və cümlələr şəklində birləşməsini tələbələrə öyrədir
FTN 2 Tələbələr dilin qrammatik quruluşunu-sintaktik vahidlər sistemini öyrənirlər
FTN 3 Söz birləşmələri, sadə cümlə, mürəkkəb cümlə, mürəkkəb sintakatik bütövlər kimi sintaktik vahidlərin qurulma və bağlanma vasitələrinə sahib olurlar
FTN 4 Söz birləşmələri ilə əşyalar arasında, əşyalarla əlamətlər, hərəkətlər arasında əlaqələri tələbələrə öyrədir
FTN 5 Sintaktik əlaqələr vasitəsilə söz birləşmələrinin bir tərəfdən, sözlə digər tərəfdən cümlə ilə bağlılığını qavramağa yiyələnirlər
FTN 6 Söz birləşmələrinin müxtəlif kontekstli cümlələrdə istifadə olunması bacarığına yiyələnirlər
" Reklam materiallarının tərcüməsi " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Məhsul broşuralarının tərcüməsi;
FTN 2 Tanıtım xarakterli materialların tərcüməsi;
FTN 3 Qablaşdırma paketlərinin tərcüməsi;
FTN 4 Press-revizlərin tərcüməsi;
FTN 5 Xəbər bülletenlərinin tərcüməsi;
FTN 6 Kataloqların tərcüməsi;
" Nəzəri morfoloqiya" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Tələbələr dilin daxili sturukturunu izah edən sözləri öyrənirlər
FTN 2 Sözlərin iç quruluşundakı dil faktlarına bağlı faydaları mənimsəyirlər
FTN 3 Söz və sözün formalarını qavramağı bacarırlar
FTN 4 Sözləri nitq hissəsi kimi öyrənib onların quruluş və dəyişmə qaydalarını mənimsəyirlər
FTN 5 Dil hadisələri haqqında müxtəlif fikirləri təhlil etməyi bacarırlar
FTN 6 Dilin mənalı kiçik vahidi olan morfem, morfem sinifləri haqqında biliyə yiyələnirlər
İdman tərcüməçiliyi
FTN 1. İdmanla bağlı terminləri tərcümə etməyi bacarmaq
FTN 2 İdman tərcüməçiliyin müxtəlif təsnifatlarını bilmək;
FTN 3 İdman tərcüməçiliyinə lazım olan parametrləri bilmək;
FTN 4 Tərcüməçinin cəmiyyətdəki rolu və mövqeyinə xidmət edən etik qaydaları;
FTN 5 Tərcümədə lüğətlərdən istifadə qaydalarını;
FTN 6 İdman məktəbləri ilə bağlı ümumi məlumatları bilmək.
"Lüğətçilik" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 İxtisas dilində lüğətçilik elminin tarixi inkişaf mərhələləri haqqında məlumat ilə

<p>yaxından tanış olmaq</p> <p>FTN 2 İxtisas dilində lüğətlərdən istifadə qaydası haqqında elmi və nəzəri biliklərin artırılması</p> <p>FTN 3 İxtisas dilində lüğətlərin tərtib etmə prinsipləri və lüğətlərin növləri ilə tanışlığı</p> <p>FTN 4 İxtisas dilində ensiklopedik, linqvistik, ümumi və xüsusi lüğətlərin tərtibi haqqında məlumata yiyələnmək</p> <p>FTN 5 İxtisas dilində birdilli və ikidilli lüğətlərin tərtibatı, şərtləri və rəmzləri ilə tanışlıq</p> <p>FTN 6 İxtisas dilində fərqli lüğətlərdən istifadə qaydası haqqında elmi və nəzəri biliklərə yiyələnmək</p>
<p>"İngilis dilinin üslubiyatı" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 Dilin müxtəlif üslublarında olan mahiyyət və funksiyaların müəyyənləşdirilməsi;</p> <p>FTN 2 Üslubiyatın səciyyəvi əlamətlərinin təsviri;</p> <p>FTN 3 Dilin funksional üslubları, onların təşkili komponentləri və məqsədyönlümlüyü;</p> <p>FTN 4 Linqvistikanın ümumi dilçiliyin digər bölmələri ilə əlaqəsi;</p> <p>FTN 5 Stilistik vasitələrin təsviri;</p> <p>FTN 6 Fikrin sintaktik problemi, mətn dilçiliyinin əsas problemləri</p>
<p>Diplomatik Tərcümə</p>
<p>FTN 1 Rəvan səlis tərcümə vərdişlərinə yiyələnməsi;</p> <p>FTN 2 Diplomatik tərcümə zamanı sözlərin mənasını başa düşməsi;</p> <p>FTN 3 Yeni lüğəti ifadələri, söz birləşmələrini öz nitqində asanlıqla işlədə bilməsi.;</p> <p>FTN 4 Verilmiş mövzulara aid sərbəst fikir ifadə edə bilməsi;</p> <p>FTN 5 Diplomatik tərcüməyə aid yeni sözlər öyrənməsi;</p> <p>FTN 6 Yeni sözlərin düzgün yazılışını və tələffüzünü bilməsi.;</p>
<p>" Mətn və tərcümə " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 Şeir, ritm haqqında məlumatlı olmaq</p> <p>FTN 2 Sərbəst və səlis oxumağı bacarmaq</p> <p>FTN 3 Nitq zamanı cümlələri düzgün tələffüz etmək</p> <p>FTN 4 İxtisasa aid terminləri bilmək</p> <p>FTN 5 Terminlərin ingilis dilində izahını vermək</p> <p>FTN 6 Tədris prosesində fənlə bağlı bilik, bacarıq və vərdişlərə yiyələnmək</p>
<p>"İntensiv qrammatika" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 Qrammatik qaydaların işlədilməsi</p> <p>FTN 2 İngilis dilində mövcud olan zaman formalarını</p> <p>FTN 3 Əsas nitq hissəsi işimin kateqoriyalarını</p> <p>FTN 4 Sifətin dərəcələrini, onların düzəldilməsini</p> <p>FTN 5 Fikrini ifadə edərkən qrammatik qaydalardan istifadə etməyi</p> <p>FTN 6 Cümlələri müxtəlif zamanlarda işlədə bilməyi</p>
<p>"Multikulturalizmə giriş" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)</p>
<p>FTN 1 Multikulturalizm fənninin mahiyyətinin və əhəmiyyətinin öyrənilməsi bacarığı</p>
<p>FTN 2 Azərbaycanda yaşayan müxtəlif azsaylı xalqların adət-ənənələrini təhlil etməyi bacarır.</p>
<p>FTN 3 Multikulturalizmin sosial-iqtisadi inkişafa təsirlərini təhlil etməyi bacarır.</p>
<p>FTN 4 Multikulturalizmin xarici siyasətə təsirlərini təhlil etməyi bacarır.</p>
<p>FTN 5 Multikulturalizmi Azərbaycan Respublikasının Dövlət siyasəti olaraq təhlil etməyi</p>

bacarmaq
FTN 6 Azərbaycan multikulturalizmi ilə dünya multikulturalizm nümunələrini müqayisə edib analiz etmək bacarığı
" Müasir Stenoqrafiya " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Tələbələrə sözbəsöz tərcümə üçün şərait yaradır FTN 2 Tələbələrin qavrayış zamanı intellektual fəaliyyəti aşağı salır FTN 3 Tələbələrə tərcümə tərtibində xeyli dərəcədə çətinlik yaradır FTN 4 Sözlərin yazılışı üzərində dayanan sistemdir FTN 5 Sözləri olduğu kimi xüsusi işarələr və ixtisarlara cəld yazma üsuludur FTN 6 Stenoqrafiya ölkələrin parlament iclaslarında, məhkəmə proseslərində və işgüzar görüşlərdə tez-tez istifadə edilir.
" Ümumi dilşünaslıq " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Dil nəzəriyyəsinin, dilin quruluşunun dəyişməsin öyrənilməsi FTN 2 Dil nəzəriyyəsinin mədəniyyətə, sosial davranışa təsir etməsi FTN 3 Dillərin səs sistemlərinin öyrənilməsi FTN 4 Nitqdə olan əsas tələffüz qaydalarının mənimsənilməsi FTN 5 Səs sistemlərinin və cümlə quruluşunun öyrənilməsi qaydaları FTN 6 Söz birləşmələrinin mənalarının müəyyənləşdirilməsinin vacibliyi
" Psixologiya " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Psixi proseslər, psixi hallar, psixi xassələr və davranış haqqında tətbiqi biliklərə yiyələnmək. FTN 2. Psixologiya elminin digər elmlərlə əlaqələrini başa düşərək interdisciplinar yanaşmalara üstünlük vermək. FTN 3. Dünyada və Azərbaycanda psixoloji fikrin inkişafını təhlil edib müqayisə etmək. FTN 4. Psixologiya sahəsində tədqiqat üsulları haqqında bilik əldə etmək. FTN 5. Öyrənmə prosesi, bioloji psixoloji proseslər, davranış və ona təsir edən amillər, inkişaf və ona töhvə verən proseslər sahəsində biliklər əldə etmək. FTN 6. İnsanın sensor sisteminin fəaliyyətini araşdıraraq insan beyninin xarici mühitdən məlumatı qəbul edib emal etməsini öyrənərək bu neyron signallarının interpretasiyasında istifadə olunan proseslər haqqında biliklər əldə etmək.
"Yüksək oxu və nitq" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN1 Yeni fənnin gələcəkdə düzgün tətbiqi yollarını dərinlən öyrənməli
FTN 2 Müstəqil işləməyi, məsuliyyət almağı, təşəbbüs göstərməyi, vaxtı səmərəli idarə etməyi bacarmaq
FTN 3 Dinləmə, müşahidə etmə, diskusiya aparma bacarıqlarına nail olmalı
FTN4Xarici dil sahəsində nəzəriyyələri, əhəmiyyətli faktları və prinsipləri dərinlən mənimsəmək
FTN5Düzgün qiymətləndirmə strategiyasına yiyələnmək
FTN6 Şifahi nitq bacarıqlarını nümayiş etdirmək
" İctimai-siyasi mətnlərin tərcüməsi " fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1 Rəvan səlis tərcümə vərdişlərinə yiyələnməsi; FTN 2 Tərcümə zamanı sözlərin mənasını başa düşməsi; FTN 3 Yeni lüğəti ifadələri, söz birləşmələrini öz nitqində asanlıqla işlədə bilməsi;. FTN 4 Verilmiş mövzulara aid sərbəst fikir ifadə edə bilməsi;

FTN 5 Müxtəlif mövzulara aid yeni sözlər öyrənməsi;
 FTN 6 Yeni sözlərin düzgün yazılışını və tələffüzünü bilməsi;.

Əlavə 2

Fənlərin və Təhsil Proqramının təlim nəticələrinin matrisi

Ali təhsil müəssisəsi aşağıdakı cədvəldən istifadə edərək ixtisasın Təhsil Proqramının təlim nəticələrinin əldə olunmasına fənlərin necə dəstək verdiyini müəyyən etməlidir.

	İxtisas Fənlər	Proqramın təlim nəticələri												
		PT N1	PTN 2	PTN 3	PTN 4	PTN 5	PTN 6	PTN 7	PTN 8	PTN 9	PTN	PTN11	PTN 12	
Ümumi fənlər	Azərbaycan tarixi												X	
	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik	X	X	X										
	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya	X	X	X										
İxtisas fənləri	Tələffüz və şifahi nitq vərdişləri	X		X			X							
	Tərcüməçinin oxu vərdişləri	X		X	X		X					X		
	Tərcüməçinin yazı vərdişləri		X	X		X	X		X			X		
	Peşəkar tərcümənin əsasları	X	X	X			X	X		X		X		
	Xarici dil	X	X	X	X			X	X		X			
	Tərcümə və müqayisəli üslubiyyat		X	X		X	X		X			X		
	<u>Akademik yazı</u>		X	X	X	X	X		X		X	X		
	Tərcümə və mədəniyyətlərarası ünsiyyət		X	X		X	X		X			X		
	İlkin tərcümə vərdişləri		X	X		X	X		X			X		

Reklam materiallarının tərcüməsi	X				X						X	
İngilis ədəbiyyatı tarixi			X			X			X			
İngilis dilinin tarixi		X	X							X		
Ümumi dilşünaslıq			X			X		X			X	
Nəzəri morfologiya		X			X							
Nəzəri sintaksis			X		X							
Lüğətçilik			X			X		X				
Müasir stenoqrafiya		X		X	X	X						

Dillər kafedrasının müdiri:

dos. N.S.Vəliyeva

